

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických věd

Diplomová práce

**Ekonomická optimalizace sítě základních škol v obvodu
obce Šumperk**

Bc. Petr KALINA

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Petr Kalina

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Ekonomická optimalizace sítě základních škol v obvodu obce Šumperk

Název anglicky

Economic optimization of the network of primary schools in the district municipality Šumperk

Cíle práce

Cílem je navrhnout změny v síti škol, které by z hlediska finanční nákladovosti zajistily výhodnější podmínky pro organizaci a provoz jednotlivých základních škol a jejich zřizovatelů.

Metodika

1. V diplomové práci bude provedena analýza financování základních škol, analýza počtu škol a žáků na základních školách v obvodu obce Šumperk a s nimi spojené změny financování a hospodaření základních škol s přidělenými finančními prostředky v letech 2005-2013. Teoretické informace budou čerpány především z odborné literatury a předpisů vydaných Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy. Praktické informace budou čerpány především z dat Městského úřadu Šumperk, oddělení školství.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Doporučené zdroje informací

- PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1.vyd. Praha : MANAGEMENT PRESS, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4.
- PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3.vyd. Praha: ASPI,a.s., 2008. 712s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- REKTOŘÍK, J. A KOL. Ekonomika řízení odvětví veřejného sektoru. 2.vyd. Praha: EKOPRESS, s.r.o., 2007. 309s. ISBN 978-80-86929-29-3.
- REKTOŘÍK, J. A KOL. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. 2.vyd. Praha : EKOPRESS, 2007. 187s. ISBN 978-80-86929-25-5.
- VALENTA, J. Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem: k 1.4.2007. Olomouc: ANAG, 2007. 655s. ISBN 978-80-7263-6.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Růžena Breuerová, CSc.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ekonomická optimalizace sítě základních škol v obvodu obce Šumperk" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.03.2015

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce paní Ing. Růženě Breuerové, Csc. k jejímu vstřícnému, pohotovému a zodpovědnému přístupu. Dále bych chtěl velmi poděkovat konzultantovi práce paní Ing. Marii Osladilové, která pracuje na Odboru školství, kultury a vnějších vztahů na Městském úřadě Šumperk, za její ochotný přístup, poskytnutí potřebných materiálů a konzultaci celé problematiky.

Ekonomická optimalizace sítě základních škol v obvodu obce Šumperk

Economic optimization of the network of primary schools in the district municipality Šumperk

Souhrn

Diplomová práce v teoretické části podává v obecné rovině informace o způsobech financování základního školství, které se nazývá vícezdrojovým. Na začátku je pozornost soustředěna na povinnosti obce jako zřizovatele základních škol, jsou zřízeny v převážné míře jako příspěvkové organizace. Je zde zachycen vztah mezi zřizovatelem a školou, práva, povinnosti a úkoly vyplývající z tohoto vztahu.

Následně jsou uvedeny možnosti financování příspěvkových organizací, důraz je kladen na nejdůležitější faktory ovlivňující objem financování a rovněž jsou zde uvedeny základní principy financování.

V praktické části je provedena analýza, která je zaměřena především na počty žáků, naplněnost tříd a v návaznosti na tyto ukazatele na výši přidělených finančních prostředků v rámci rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání. Na základě provedené analýzy jsou vybrány školy, jejichž financování se vzhledem k počtu žáků jeví jako neefektivní a jsou vyčísleny případné úspory, k nimž by došlo, pokud by se přistoupilo k navrhované optimalizaci v síti škol.

Summary

The theoretical part of the thesis generally deals with means of funding of primary schools, known as being funded from more sources. The introduction focuses on responsibilities of municipalities establishing primary schools, particularly as state-funded institutions. The relations between the establisher and school are described, as well as their obligation, responsibility and tasks.

Options of financial funds for state-funded institutions are mentioned, with great emphasis placed on the most important factors influencing the extent of funding and the basic funding principles.

The practical part deals with the analysis of number of pupils, fullness of classes regarding the amount of financial means within cost budget for education. On the basis of the analysis, schools with ineffective funding with regard to their number of pupils were selected and potential savings were suggested in case of optimization of school institutions.

Klíčová slova: Zřizovatel, povinná školní docházka, základní škola, příspěvková organizace, financování školství, naplněnost tříd, rozpočet přímých nákladů na vzdělávání, provozní příspěvek, náklady na jednoho žáka, optimalizace školských zařízení.

Keywords: Establisher, compulsory school attendance, primary school, state-funded institution, education funding, fullness of classes, direct cost budget for education, running costs, operating expense per pupil, optimization of school institutions.

Obsah

Obsah	3
1 Úvod.....	6
2 Cíl a metodika	7
3 Přehled řešené problematiky	9
3.1 Povinnosti zřizovatele a úkoly základní školy	9
3.2 Provozní výdaje, přímé výdaje a financování základních škol	14
3.2.1 Provozní náklady	14
3.2.2 Přímé neinvestiční náklady	21
3.2.3 Financování školství	28
4 Praktická část	29
4.1 Analýza situace škol v obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v období 2005 - 2013	29
4.1.1 Analýza uskupení jednotlivých základních škol.....	30
4.1.2 Analýza průběhu počtu žáků a finančních prostředků přidělených na žáka.....	35
5 Návrh k optimalizaci škol v obvodu obce Šumperk	44
5.1 Jindřichov	46
5.2 Bratrušov	53
6 Zhodnocení výsledků	56
7 Závěr	65
8 Seznam použitých zdrojů	69
9 Přílohy.....	72
9.1 Seznam zkratk	72
9.2 Přílohy	73

Seznam příloh

- Příloha č. 1 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2005 (str. č. 73)
- Příloha č. 2 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2006 (str. č. 74)
- Příloha č. 3 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2007 (str. č. 75)
- Příloha č. 4 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2008 (str. č. 76)

- Příloha č. 5 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2009 (str. č. 77)
- Příloha č. 6 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2010 (str. č. 78)
- Příloha č. 7 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2011 (str. č. 79)
- Příloha č. 8 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2012 (str. č. 80)
- Příloha č. 9 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v letech 2013 (str. č. 81)

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1 – Mapa rozmístění odloučených pracovišť MŠ a ZŠ Údolí Desné (str. č. 33)
- Obrázek č. 2 – Škola Jindřichov (str. č. 46)
- Obrázek č. 3 – Školní autobus Svazku škol Údolí Desné (str. č. 49)

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 - Dotace na školství ze státního rozpočtu (str. č. 15)
- Tabulka č. 2 – Počet škol v obvodu obce s rozšířenou působností (str. č. 31)
- Tabulka č. 3 – Přehled o naplněnosti tříd 1. a 2.stupně ZŠ (str. č. 38)
- Tabulka č. 4 – Přehled o průměrné naplněnosti tříd 1. stupně úplných a neúplných ZŠ (str. č. 39)
- Tabulka č. 5 – Přehled o stanoveném limitu pedagogických pracovníků na základě počtu žáků (str. č. 40)
- Tabulka č. 6 – Mzdové prostředky na 1 žáka (str. č. 43)
- Tabulka č. 7 – Seznam škol vytipovaných podle určitých kritérií ke zrušení (str. č. 45)
- Tabulka č. 8 – Přehled o ZŠ Jindřichov (str. č. 47)
- Tabulka č. 9 – Přehled o výši rozpočtu zřizovatele a školy v Kč (str. č. 50)
- Tabulka č. 10 – Přehled o ZŠ Bratrušov (str. č. 53)
- Tabulka č. 11 – Přehled o výši rozpočtu zřizovatele a školy v Kč (str. č. 54)

- Tabulka č. 12 – Rozpočet zainteresovaných škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 57)
- Tabulka č. 13 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 58)
- Tabulka č. 14 – Rozpočet škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 59)
- Tabulka č. 15 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 60)
- Tabulka č. 16 – Rozpočet zainteresovaných škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 61)
- Tabulka č. 17 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v Kč (str. č. 62)
- Tabulka č. 18 – Vyčíslení celkové úspory při optimalizaci pěti neúplných ZŠ (str. č. 63)
- Tabulka č. 19 – Imaginární rozpočet na ŠD (str. č. 63)

Seznam grafů

- Graf č. 1 – Přehled o počtu výjimečných škol (str. č. 34)
- Graf č. 2 – Celkový počet žáků v letech 2005 – 2013 (str. č. 36)
- Graf č. 3 – Počty žáků na 1. a 2.stupni ZŠ (str. č. 37)
- Graf č. 4 – Porovnání výše rozpočtovaného platu pedagogických pracovníků úplných a neúplných ZŠ (str. č. 41)
- Graf č. 5 – Porovnání výše normativního komponentu ONIV (str. č. 42)
- Graf č. 6 – Roční náklady na žáka z rozpočtu zřizovatele (str. č. 51)
- Graf č. 7 – Odpověď na otázku č. 1 – Jak se stavím k záměru zrušit ZŠ? (str. č. 52)
- Graf č. 8 – Odpověď na otázku č. 2 – Na jaké účely by měla obec investovat prostředky ušetřené za provoz ZŠ? (str. č. 52)
- Graf č. 9 – Roční náklady na žáka z rozpočtu zřizovatele (str. č. 54)

1 Úvod

Vzdělávání je považováno za primární a nejdůležitější faktor, který ovlivňuje rozvoj naší společnosti. Vzdelávání lze charakterizovat jako proces poznávání nových informací a učení se novým dovednostem. Vzdelání lze charakterizovat jako výsledek vzdělávacího procesu. Jedná se o soubor nabitých vědomostí člověka, kdy tyto nadále ovlivňují a rozvíjejí lidské poznávací a praktické možnosti, které zušlechťují lidské vlastnosti a postoje. Z tohoto důvodu je možné vzdělávání chápat jako péči o lidský kapitál, jeho akumulaci, tvorbu a rozvíjení, proto by rozšiřování a podpora vzdělávání měla nepochybně patřit mezi zájmy státu. Veřejné výdaje poskytované na vzdělávání jsou tak investicemi zvláštního druhu, přičemž stejně tak jako v jiných oblastech podporovaných veřejnými rozpočty a státním rozpočtem jsou zdroje na vzdělávání omezeny.¹

Zřizovatelů škol, stejně jako dalších subjektů, se v současné ekonomické situaci týkají dopady nedostatku finančních prostředků. Navíc dochází k situacím, kdy jsou zřizovatelé nuceni financovat výdaje, které je ze zákona povinen financovat stát. V mnohých oblastech ceny neklesají, nýbrž stagnují či dokonce rostou, čímž se zdvihají provozní výdaje škol, dále pak daňové příjmy některých obcí klesají a příspěvek od státu na školství se téměř nemění a nereflakuje na měnící se finanční situaci. Počty žáků na základních školách (dále jen ZŠ) jsou nízké a všechny tyto nuance významně ovlivňují skutečnost, jakým způsobem se bude vyvíjet struktura a rozsah provozované sítě škol.

Navíc se neustále diskutuje o tom, že financování regionálního školství je nutné změnit, ale připravený návrh reformy zřizovatele v žádném případě neuspokojil. Většina obcí kritizuje, že obec musí respektovat pravidla, která při financování nastaví kraj. Zástupci územní samosprávy by si přáli posílit roli obce jako zřizovatele nejen při jednání o samotném rozpočtu školy, ale i při nastavování pravidel pro rozdělování finančních prostředků z úrovně kraje, o výši normativů.²

¹ OCHRANA, F.; PAVEL, J.; VÍTEK, L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264s. ISBN 978-80-247-3228-2.

² HUSNÍK, Petr. *Učitel'ské noviny: Svaz měst a obcí - Budou pro obce školy přepychem ?* [on-line]. Praha. Gnosis spol. s.r.o., 03/2012 [2014-06-18], dostupné z WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6388>>.

2 Cíl a metodika

Cílem diplomové práce je:

- Navrhnout změny v síti škol, které by z hlediska finanční nákladovosti zajistily výhodnější podmínky pro organizaci a provoz jednotlivých ZŠ a jejich zřizovatelů.

Hypotézy práce:

- Případným zrušením nedostatečně naplněných ZŠ v okolí města Šumperka dojde ke zlepšení finanční situace existujících škol, neboť se zvýší počet žáků a sníží se finanční náklady na jednoho žáka.
- Snížení nákladů na jednoho žáka bude mít pozitivní dopad i pro zřizovatele škol, kterých se případná optimalizace nebude týkat.

Předmětná diplomová práce je orientována na problematiku financování ZŠ, které jsou zřizovány územně samosprávnými celky (dále jen ÚSC), respektive obcemi. Obsahově je práce zaměřena na zdroje a systém financování základního školství. V diplomové práci je užitá především metoda analýzy v jednotlivých letech 2005 - 2013.

V praktické části práce byla zvolena dále výzkumná metoda formou dotazníku.

Předmětem analýzy je stav obecního školství v průběhu sledovaného období. V úvodní části se analýza zabývá v obecné rovině situací v síti škol, tzn. jejich uskupením na Šumpersku a změnami, k nimž ve zkoumaném období došlo. Pozornost je také věnována výjimkovým školám, jejich množství a struktuře.

Následující část analýzy je už podrobně zaměřena na vývoj počtu žáků, přičemž dochází ke zkoumání disproporcí mezi 1. a 2. stupněm ZŠ. Poté jsou analyzovány komponenty určující výši rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání. Cílem této analýzy je ukázat vyšší finanční nákladovost neúplných ZŠ oproti školám úplným.

Na základě vyhodnocení analýzy jsou vybrány školy potýkající se dlouhodobě s nedostatkem žáků, kterým je často zřizovatelem udělována výjimka z nejnižšího počtu žáků a nachází se v přijatelné blízkosti jiné školy.

V návaznosti na výsledky analýzy je předložen návrh na případnou optimalizaci v síti škol v obvodu obce s rozšířenou působností. Závěrem jsou vyčísleny finanční úspory navržené optimalizace, především v oblasti přímých nákladů na vzdělávání.

Základními zdroji pro diplomovou práci byly teoretické znalosti čerpané z právních předpisů vydaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT), dále pak informace z odborné literatury, jejíž předmětem je regionální školství a jeho financování. Konkrétní údaje pro analýzu v diplomové práci byly získány z interních dat oddělení školství Městského úřadu v Šumperku.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Povinnosti zřizovatele a úkoly základní školy

Základní, či lépe řečeno elementární vzdělání se skládá z prvních několika let strukturovaného formálního vzdělání, které probíhá v dětství. V množství vyspělých zemí je absolvování základního vzdělání pro děti povinné. Taktéž mnohé právní systémy umožňují, aby toto vzdělání na základní úrovni poskytli rodiče. Celkově vzato povinné vzdělávání začíná většinou mezi 4. a 7. rokem a sekundární mezi 12 a 16 rokem dítěte.

Vzdělání na primární úrovni se obvykle poskytuje ve školách a školských zařízeních. Zde bez přítomnosti rodičů a jiných rušících faktorů v rovnoměrně postupujících třídách je dětem poskytováno základní vzdělání. Sekundární vzdělání je dalším krokem ve vývoji po poskytnutí primárního vzdělání. Žáky má na starosti přidělený učitel, který je zněčně zodpovědný za jejich prospěch a vzdělání v daném roce. Jednomu přidělenému učiteli mohou v rozličných třídách asistovat učitelé, kteří jsou specializováni k provádění určitých předmětů jako hudební nebo tělesná výchova. Kontinuální výuka jedním učitelem a možnost utvoření blízkých vztahů s ostatními žáky je směřodatnou částí primárního vzdělávacího systému.

Dosažení základní gramotnosti (umět číst a psát) a znalosti počtů je hlavním cílem primárního vzdělání u všech žáků, stejně jako je podstatné načrtnutí základů zeměpisu, historie, vědy a jiných společenských věd.

Na světě existuje více než 100 milionů dětí, kteří nemají k základnímu vzdělání přístup – většinou se jedná o rozvojové země. Velmi častou příčinou je nedostatek učitelů a škol v souvislosti s chudobou. Dále je to zapříčiněno tím, že rodina buď nemá finanční prostředky na školné nebo potřebuje dětskou práci pro vlastní obživu a přežití. Často jsou v takových případech posílány do školy pouze některé děti z rodiny, většinou synové. Jedním z Rozvojových cílů tisíciletí je zajistit základní vzdělání pro všechny dívky i chlapce do roku

2015. Selhání školského systému, či spíše jeho nefunkčnost např. v rozvojových zemích Afriky, vede dále k absenci střední třídy obyvatelstva a dochází k vzniku mocenských uskupení či diktátorským režimům a válečným konfliktům.

Na vzdělávání lze nahlížet jako na pozitivní externalitu. Každý stát by měl ve svém zájmu přispívat k dosažení co nejvyšší úrovně vzdělávání, neboť investice do lidského kapitálu mají v budoucnu vliv na rozvoj příslušné země v oblasti hospodářské, kulturní a sociální. Oblast školství a jeho koncepce je součástí každé státní vzdělávací politiky.³

Základním článkem územní samosprávy je obec. Obec v právních vztazích vystupuje vlastním jménem a z těchto vyplívajících vztahů nese odpovědnost. Dosažení zisku není cílem obce, ale péče o občany a jejich potřeby a všestranný rozvoj území.⁴

Po dobu devíti školních let je vykonávána povinná školní docházka, plnění povinnosti školní docházky řeší zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Pokud zákonný zástupce nerozhodne jinak, žák je povinen si plnit školní docházku ve škole, kterou obec zřídila a v níž má žák místo trvalého pobytu.

„Obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a děti umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, které se v souladu se zvláštním právním předpisem nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních. Obec zřizuje a zrušuje základní školu, nebo zajišťuje plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.“⁵

³ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2008. 712s. ISBN 978-80-7357-351-5.

⁴ PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha : MANAGEMENT PRESS, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4.

⁵ Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.,). [on-line] [2014-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>.

Pokud není v obci trvalého bydliště dítěte zřízena škola a žák navštěvuje školu zřízenou jinou obcí, musela obec, v níž má žák trvalé bydliště, hradit obci, jejíž školu žák navštěvuje, do 31.12.2012 neinvestiční výdaje (dále jen NIV) připadající na jednoho žáka navštěvované školy. Novela školského zákona s účinností od 01.01.2013 upravila úhradu NIV spojených s provozem školy. Tato změna znamenala, že si obce již nebudou vzájemně účtovat a hradit podíl na NIV škol.

Uvedené NIV zahrnují náklady na údržbu a opravy, služby a výdaje nevýrobní povahy, materiální výdaje a ostatní finanční prostředky, které nejsou poskytovány prostřednictvím státního rozpočtu a prostřednictvím krajského úřadu.⁶

ZŠ jsou obcí zřizovány jako příspěvkové organizace s právní subjektivitou, jejichž účelem není vykonávat ziskovou činnost. Zřizovatel vydává zřizovací listinu o vzniku příspěvkové organizace, která musí obsahovat náležitosti stanovené zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Náležitosti zřizovací listiny :

- název zřizovatele
- název, sídlo příspěvkové organizace a její identifikační číslo
- vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti
- označení statutárních orgánů a způsob, jímž vystupují jménem organizace
- vymezení majetku, který je ve vlastnictví zřizovatele a je předán příspěvkové organizaci k hospodaření
- vymezení práv, která organizaci umožní, aby se svěřeným majetkem mohla plnit hlavní účel, pro který byla zřízena
- okruhy doplňkové činnosti
- vymezení doby, na kterou je organizace zřízena.

⁶ Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.). [on-line] [2014-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>.

Zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (dále jen zákon č. 250/2000Sb.) a zákonem o obcích č. 218/2000 Sb., je těmito zákony umožněno územním samosprávným celkům, aby zřizovaly příspěvkové organizace v rámci své vlastní působnosti, které nejsou zřizovány za ziskovým účelem. Zřizovatelem tak mohou být vyšší územně samosprávné celky – kraje, tak nižší územně samosprávné celky – obce.⁷

Povinnosti a vzájemné vazby mezi zřizovateli a jimi zřízenými příspěvkovými organizacemi jsou upraveny zákonem č. 250/2000 Sb. Školským zákonem je upravena působnost územních samosprávných celků ve školství.

Zřizovatel vydává tedy zřizovací listinu vznikající organizace, rozhoduje o změnách zřizovací listiny, o splnutí, sloučení, rozdělení a zrušení školy. Do funkce zřizovatele náleží jmenování ředitele školy na období šest let na základě zřizovatelem vyhlášeného konkurzního řízení a odvolává ho z funkce ředitele, stanovuje jeho plat a může šetřit stížnosti směřující proti němu. Dále schvaluje rozpočet svým organizacím, zlepšený hospodářský výsledek a vytváření dalších peněžních fondů nad rámec povinně zřizovaných.⁸

V § 28 vymezuje školský zákon povinnou dokumentaci škol, a to i školských zařízení a škol mateřských, dle povahy své činnosti. Tato dokumentace je nutná k vedení relevantních skutečností o škole či školském zařízení, které mohou využívat ke své činnosti i inspekční a kontrolní orgány v rámci povinností jim uložených zákonem.⁹

Zřizovatel provádí kontrolu nad hospodařením příspěvkových organizací, může vykonávat veřejnoprávní kontrolu ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, ve znění pozdějších předpisů. Příspěvkové organizace v podstatě hospodaří s veřejným majetkem, proto je cílem kontroly zajistit hospodárné, účelné a efektivní využití veřejných financí. Dále může zřizovatel provádět kontrolu ve smyslu § 166 odst. 2 školského zákona, kontrolu plnění povinností vyplývajících ze zákona č. 563/2004 Sb.,

⁷ REKTOŘÍK, J. A KOL. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2.vyd. Praha : EKOPRESS, 2007. 187s. ISBN 978-80-86929-25-5

⁸ Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.,). [on-line] [2014-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>.

⁹ VALENTA, J. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem* k 01.04.2007. Olomouc: ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-387-6.

o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, prováděcích vyhlášek MŠMT, vyhlášky o Fondu kulturních a sociálních potřeb (dále jen FKSP), ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 563/1991Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Je nezbytné, aby každá škola byla zapsána v rejstříku škol. Žádost o zápis zpracovává zřizovatel nebo přímo ZŠ. Účinností zápisu vzniká ZŠ právo poskytovat vzdělávání a vydávat o vzdělávání doklady.

Zápis do školského rejstříku je povinnou součástí procesu, kterým musí škola projít, aby mohla získat prostředky ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územně samosprávných celků na svůj provoz a na svou činnost. Finanční prostředky jsou poskytovány na nejvyšší povolený počet dětí a žáků v jednotlivých oborech vzdělávání uvedený právě ve školském rejstříku.

Obec jako zřizovatel musí podat návrh na zápis příspěvkové organizace do obchodního rejstříku. Mezi další činnosti, které obci náleží jako zřizovateli, je kontrola hospodaření ZŠ. Obec má rovněž nepřímý vliv na financování příspěvkové organizace tím způsobem, že schvaluje zlepšený hospodářský výsledek a jeho následné rozdělení do fondů. Rovněž může zřizovatel příspěvkové organizaci uložit odvod do svého rozpočtu, čímž dochází ke snížení použitelných finančních prostředků.¹⁰

„Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.“¹¹

¹⁰ Česko. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 250/2000 Sb.). [on-line] [2014-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>>.

¹¹ Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.). [on-line] [2014-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>.

Cílem základního vzdělávání je rozvoj osobnosti žáka, základní vzdělávání je považováno za veřejnou službu. Povinná školní docházka přispívá k tomu, aby si žáci osvojili, pochopili a uplatňovali zásady demokracie, respektu a vzájemné úcty a naučili se spolupracovat a komunikovat ve společnosti. Získané dovednosti a vědomosti mohou žáci využívat během celého svého života. Ve vzdělávání jsou uplatňovány a zohledňovány vzdělávací potřeby každého jednotlivce a především zásada rovného přístupu ke vzdělávání každému občanovi.

Významným smyslem vzdělávání je snaha, aby žáci pochopili a zároveň uplatňovali zásady demokracie, základní lidská práva a odpovědnost pro sociální soudržnost a aby byli pro svůj budoucí osobní a občanský život vybaveni potřebnými mravními hodnotami. Základní vzdělávání by mělo být motivujícím prvkem k celoživotnímu učení a stejně tak by mělo žáky naučit schopnosti poznávat své reálné možnosti a uplatňovat je a v neposlední řadě také osobní odpovědnosti a ohleduplnosti při rozhodování o směru dráhy dalšího života.¹²

3.2 Provozní výdaje, přímé výdaje a financování základních škol

Náklady související s činností a provozem ZŠ lze rozdělit do dvou hlavních kategorií, kdy každá kategorie je hrazena z různých zdrojů. Největší a nejdůležitější část nákladů spojených se zajištěním povinné školní docházky tvoří přímé neinvestiční náklady na vzdělávání, tj. finanční prostředky, které jsou poskytovány z resortu MŠMT. Druhým základním zdrojem finančních prostředků pro školy jsou příspěvky od zřizovatelů.¹³

3.2.1 Provozní náklady

Po finanční stránce územní samospráva není zcela soběstačná, ale je částečně závislá na státu. Při zajišťování smíšených veřejných statků, a těmi vzdělávání bez pochyby je,

¹² Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.,). [on-line] [2014-05-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>>.

¹³ REKTORÍK, J. a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3

vkládá část svých rozpočtů a majetek do svých příspěvkových organizací. Financování škol není snadný systém a v každé obci je samozřejmě značně rozdílné.¹⁴

Zřizovatelé škol, mezi něž řadíme především obce, školám poskytují finanční prostředky nutné k provozu. Finanční prostředky ze státního rozpočtu na školství získávaly obce do roku 2012 prostřednictvím účelové neinvestiční dotace na školství. Dotace na školství byla stanovena na základě počtu žáků ve školách na území příslušné obce.¹⁵ Výše účelové dotace na jednoho žáka v jednotlivých letech je uvedena v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1 - Dotace na školství ze státního rozpočtu

Rok	Finanční částka na 1 žáka ZŠ
2005	1 221
2006	1 282
2007	1 320
2008	1 360
2009	1 401
2010	1 401
2011	1 401
2012	1 401

Zdroj: Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Na základě novelizace zákona č. 243/2000Sb., o rozpočtovém určení daní dostávají obce jako zřizovatelé škol prostředky na neinvestiční výdaje přímo ze sdílených daní, opět podle počtu žáků, přičemž nerozhoduje, zda žák má na území zřizující obce místo trvalého pobytu. Počet žáků je stanoven v souhrnu celého rozpočtového určení daní (dále jen RUD) na 7 %. To znamená, že z celkového objemu prostředků v RUD se 7 % přidělí každý rok každému zřizovateli podíl podle poměru počtu žáků v jeho školách k celkovému počtu žáků v České republice. Objem finančních prostředků připadající na jednoho žáka nelze přesně vyčíslit, neboť tyto prostředky nejsou účelově vázány a žádný zřizovatel nebude

¹⁴ REKTOŘÍK, Jaroslav a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3

¹⁵ PEKOVÁ, J.; PILNÝ J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, a.s., 2008. 712s. ISBN 978-80-7357-351-5

částku na školství podrobně vypočítávat, protože z jeho rozpočtu do této oblasti plyne stejně o výrazně více financí, než dostane od státu.¹⁶

Prostřednictvím orgánů krajského úřadu byla účelová dotace ze státního rozpočtu obcím přidělována ze zákona. Určená výše dotace v žádném případě nebyla dostačující.¹⁷

Zřizovatel se snaží efektivně využívat a zabezpečovat zdroje na provoz škol. Z dostupných společenských zdrojů získat maximální množství statků a maximální užitek s minimálními ztrátami je jedním z ekonomických cílů. Paretovo pojetí efektivnosti vychází z požadavků na hospodárnost, individuální a kolektivní užitek.¹⁸

Obec povinně poskytuje prostředky potřebné k úhradám výdajů vznikajících při provozu a údržbě školy. Mezi výdaje související s provozem školy patří např. výdaje za vodu, plyn, energii, spotřební materiál, služby a ostatní finanční náklady, které nejsou hrazeny v rámci přímých nákladů na vzdělávání. Jde tedy o výdaje, které nejsou hrazeny prostřednictvím krajských úřadů ze státního rozpočtu. Kromě výše uvedených nákladů může zřizovatel škole přispívat i na mzdové prostředky pracovníků daného zařízení. V praxi se čím dál tím víc stává, že obec přispívá na platy provozních pracovníků. Navíc existují situace, kdy se přímo obec zaváže k dofinancování chybějících prostředků na platy. Jde o situace, kdy zřizovatel prostřednictvím zastupitelstva povolí škole výjimku ze stanoveného průměrného počtu žáků ve třídě. MŠMT stanovilo vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, minimální počty žáků v průměru na třídu. Pokud je ve třídě průměrný počet žáků nižší, než stanoví vyhláška, zřizovatel se udělením výjimky zároveň smluvně zavazuje, že škole dofinancuje chybějící limit pracovníků a finanční prostředky na platy a zákonné odvody.¹⁹ Tato praxe je běžná především u malých neúplných ZŠ, škol pouze s pěti ročníky, především tzv. jednotřídek a dvoutřídek, což jsou školy s jednou nebo dvěma

¹⁶ Sdružení místních samospráv ČR; [on-line] [2014-06-15]. Dostupné z WWW: <http://www.smscr.cz/archiv/content_cz/informacni_zpravodaj_zlastni_vydani_2013.pdf>.

¹⁷ MĚŘÍČKA, Radim. *Dokumenty pracovní skupiny PS pro financování samospráv* [on-line]. Zlín. Sdružení místních samospráv. 2013 [18.06.2014] [2014-06-15]. Dostupné z WWW: <http://smscr.cz/pracovni_skupiny_SMS.php?tym=1>.

¹⁸ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

¹⁹ Vyhláška č. 48/2005Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů. [on-line] [2014-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-48-2005-sb-1>>.

třídami. V posledních letech se ale objevují případy, kdy stanovený minimální počet žáků ve třídě nejsou schopny dodržet ani úplné ZŠ, které mají devět ročníků. Pro zřizovatele tak existují dvě možnosti. Buď školu zruší a žáci budou dojíždět do jiné obce, nebo bude dokrývat chybějící finance.

O výši poskytnutého příspěvku na provoz rozhoduje jedině zřizovatel, jeho výše podléhá schválení zastupitelstva. Neexistuje právní předpis, ani závazná metodika, která by doporučovala způsob stanovení adekvátního objemu příspěvku na provoz. Výši příspěvku si stanovuje každý zřizovatel podle svých předem určených pravidel. Jednou z možností je, že zřizovatel může poskytovat příspěvky dle počtu žáků docházejících na danou školu. Tato forma je nevýhodná z důvodu snižujícího se počtu žáků na školách, přičemž výdaje na provoz a údržbu budov jsou stejné, nebo dokonce mají stoupající trend. Pro bezpečné zajištění provozu není podstatné, kolik žáků školu navštěvuje. Budovy, které byly v minulém období postaveny pro podstatně vyšší počty žáků, musí být vytápěny, opravovány a udržovány v čistotě i v případě, že nejsou využívány v celém rozsahu k účelům, k nimž byly původně vybudovány. Školy byly postaveny v době, kdy kapacita žáků navštěvujících školu byla téměř dvojnásobná. V současnosti jsou některé třídy nezaplňené, nebo jsou z nich tvořeny kabinety pro učitele. V některých případech dochází k pronájmu nevyužitých místností, ale tato varianta je možná pouze v případě, že není narušena výuka a bezpečnost žáků.

Vhodnější variantou stanovení výše příspěvku na provoz je kompletní vykrytí základních výdajů na plyn, vodu, energii a část poskytnutých prostředků na počet žáků.

Další možností je, že provozní příspěvek je stanoven jako rozdíl mezi předpokládanými výnosy a náklady. Škola předkládá návrhy očekávaných výnosů a výši a účel plánovaných nákladů. V průběhu roku, např. v pololetí může dojít k dalšímu jednání mezi ZŠ a zřizovatelem, při kterém se výše příspěvku upraví podle skutečného dosažení výnosů a čerpání nákladů.

Financování škol není jednoduché a v každé obci je samozřejmě velmi individuální. Na financování obecního školství má vliv velmi mnoho faktorů – velikost obce, počet a věk obyvatel, počet zřizovaných ZŠ v obci, rozpočet obce a především postoj zřizovatele k existenci školy ve své obci.

Pokud dochází k poklesu počtu žáků, ovlivňuje to objem financí přidělených státem. Ale na druhou stránku výdaje školy v podobě plateb za plyn, elektřinu a úhrady jiných nákladů jsou v podstatě fixní. Počet žáků navštěvujících školu nemá na některé provozní výdaje téměř žádný vliv. To znamená, že dotace se vlivem snižování počtu žáků zmenšuje, ale potřeba prostředků na provoz škol se zvyšuje v důsledku ekonomického vývoje v zemi. Z toho je zřejmé, že pro rozpočet některých obcí je financování škol stále větší zátěží.

NIV na jednoho žáka se vypočítávají právě z příspěvku zřizovatele podle již zrušeného § 178 odst. 6 školského zákona. Tyto výdaje hradila obec za dojíždějícího žáka tj. za žáka, který plnil povinnou školní docházku ve škole zřízené jinou obcí. Paragraf výše uvedený současně vymezoval rozsah NIV hrazených za dojíždějícího žáka. Přestože si již obce mezi sebou nehradí NIV za dojíždějící žáky, jeho výpočet se i nadále používá např. ke stanovení školného na mateřské škole nebo školní družině.

NIV na jednoho žáka se každoročně stanovují v různé výši a vypočítávají z nákladů uplynulého kalendářního roku. Každoroční výše vypočítaného NIV je ovlivněna především počtem žáků na škole v daném roce a současně výší výdajů, z nichž se výše NIV kalkuluje. Největší část těchto výdajů tvoří náklady na spotřebu energií a ostatní služby. Opravy jsou další významnou výdajovou položkou, jejichž výše se mění každoročně podle souvislostí s potřebami a objemem disponibilních zdrojů. Pokud škola hradí z prostředků zřizovatele mzdové výdaje, pak se do NIV zahrnují i tyto. Na jednoho žáka se NIV vypočítá jako podíl celkových výdajů vykázaných v účetnictví a počtu žáků na škole.

Škola jako příspěvková organizace hospodáří s peněžními prostředky získanými z rozpočtu zřizovatele, s peněžními dary, s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s prostředky svých fondů.²⁰

V současnosti existuje velká řada účelových rozvojových programů, které jsou hrazeny částečně z prostředků Evropské unie (dále jen EU). EU nabízí značné množství programů, které se podílejí na financování různých projektů. Možnost získání prostředků na spolufinancování z EU umožňuje poskytnout finanční injekci školám a současně ulehčit rozpočtu zřizovatele.

²⁰ Česko. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 250/2000 Sb.). [on-line] [2014-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>>.

K financování nepředvídaných situací může ZŠ vytvářet množství peněžních fondů. V případě, že ZŠ hospodaří s kladným hospodářským výsledkem, podává návrh na rozdělení tohoto výsledku do fondů. Rozdělení hospodářského výsledku do fondů schvaluje zřizovatel. Fond rezervní a fond odměn jsou tvořeny ze zlepšeného hospodářského výsledku.

Rezervní fond

Rezervní fond tvoří finanční prostředky, které představují záložní finanční objem v případech jako jsou neočekávané výdaje, např. při značné škodní události, v případě negativního hospodářského výsledku z předchozích let, k překlenutí momentálního rozdílu mezi výnosy a náklady úhrady eventuelních sankcí za porušení rozpočtové kázně, rozvoje své činnosti.²¹

Určitým nezbytným finančním objemem na tomto fondu by měla disponovat každá příspěvková organizace, aby mohla reagovat v případě neočekávaného nutného výdaje, s kterým se v rozpočtovém výhledu nepočítalo. Fond také slouží k tomu, aby si zde ZŠ shromažďovala finanční prostředky na plánovanou opravu většího rozsahu nebo na nové vybavení školy a nákup majetku. Na druhou stránku každoroční přiděl do tohoto fondu může být argumentem pro zřizovatele, aby škole nezvyšoval provozní příspěvek, neboť škola disponuje dostatečným množstvím peněz, když může každý rok rozdělovat kladný hospodářský výsledek.

Fond odměn

Tento fond má několik funkcí. První funkcí je ta, že jsou z tohoto fondu hrazeny odměny zaměstnancům školy, překračující úroveň prostředků na platy ze státního rozpočtu. V dalším případě pokud ZŠ překročí stanovený limit počtu zaměstnaných osob, jsou z fondu odměn hrazeny nárokové složky platů zaměstnanců. Rozsah fondu odměn může dosahovat maximálně 80 % stanoveného objemu prostředků na platy.²² Některé školy, které se dlouhodobě potýkají s nedostatkem prostředků na platy, každoročně navrhují celý

²¹ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

²² MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

kladný hospodářský výsledek uložit do fondu odměn, aby dokázaly financovat potřebné prostředky na platy svých zaměstnanců.

Fond kulturních a sociálních potřeb

Tento fond je tvořen ve výši 1 % z ročního objemu nákladů zúčtovaných na náhrady platů a na platy, na náhrady mezd a na mzdy, pracovní pohotovost a odměny. FKSP je určen k zabezpečování sociálních, kulturních a dalších potřeb zaměstnanců. FKSP je financován prostřednictvím státního rozpočtu z oblasti přímých NIV. Z fondu lze zaměstnancům přispívat na stravování, kulturní akce, rekreace, atd. Dále se z fondu mohou školy pořizovat předměty, kterými se zlepšuje pracovní prostředí. V průběhu posledních let je stále více využívána možnost, aby se zaměstnavatel podílel z tohoto fondu na penzijním pojištění zaměstnanců pravidelnými příspěvky. Příjmy, hospodaření a výše tvorby jsou určeny vyhláškou ministerstva financí.

Investiční fond

Investiční fond obsahuje finanční prostředky, které pochází ze státních fondů, z investičních dotací od zřizovatele. Jedná se o dary jiných subjektů k investiční činnosti, prostředky získané z prodeje majetku, převod prostředků z rezervního fondu v objemu svoleném zřizovatelem. Podstatnou část fondu tvoří odpisy hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku. Větší projekty jsou financovány právě z tohoto fondu, např. rozšíření objektů, modernizace rozsáhlého zařízení, oprava, atd. Investiční fond slouží také k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud je odvod uložen a k úhradě investičních úvěrů se souhlasem zřizovatele.

Pro školy existuje ještě další možnost, jak vylepšit svou finanční situaci, a tou je provozování doplňkové činnosti. Zisk vytvořený v doplňkové činnosti může škola použít pouze ve prospěch své hlavní činnosti.²³

V rámci doplňkové činnosti škola vaří pro cizí strážníky, většinou se jedná o místní seniory, pracovníky obecního úřadu, pracovníky soukromých firem nacházejících se v okolí ZŠ, matky na mateřské dovolené. atd.

²³ Česko. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 250/2000 Sb.). [on-line] [2014-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>>.

Školy rovněž využívají možnosti získat další finanční prostředky tím, že pronajímají tělocvičny nebo volné nevyužívané místnosti. Jedná se např. o dlouhodobý pronájem lékařům pro výkon své činnosti.

Školský zákon je k financování ZŠ v jistém smyslu neúprosný a stanovuje podmínky pro financování zcela jednoznačně. Jednoduše řečeno – pokud zákon ukládá nějakou povinnost a státní rozpočet na to nepřidělí finanční prostředky, musí je poskytnout zřizovatel.

Financování škol není v dnešní neutěšené ekonomické situaci jednoduché a v každé obci je samozřejmě rozdílné. Je řada malých obcí, které se snaží za každou cenu školu ve své obci udržet, neboť rušení škol s sebou nese velkou nevoli obyvatel obce, zejména rodičů. Ale ať se už jedná o malou nebo velkou obec, je jisté že tento samosprávný celek musí pečovat o rozvoj celé obce. To znamená, že ze svého rozpočtu musí finančně zabezpečit i jiné výdajové oblasti. Pak nastane otázka, zda je efektivní a hospodárné udržovat v provozu ZŠ, kterou navštěvuje např. jen čtrnáct žáků. Vystává otázka za by nebylo finančně výhodnější zabezpečit povinné plnění školní docházky v blízké obci, kde se nachází úplná ZŠ a ušetřené finance investovat na opravy a do rozvoje obce.

3.2.2 Přímé neinvestiční náklady

Přímé náklady jsou pokryty prostředky ze státního rozpočtu. Ze státního rozpočtu se poskytují finanční prostředky na výdaje uvedené v § 160 školského zákona. Jedná se o prostředky určené na *„platy, náhrady platů nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na přídělky do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, pokud jsou podle tohoto zákona*

*poskytovány bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání“.*²⁴

Finanční prostředky ze státního rozpočtu jsou poskytovány podle počtu žáků, které školy vykazují ve statistických výkonových výkazech. Tyto výkazy školy vyplňují k datu 30.09. a 31.10. předcházejícího kalendářního roku a údaje ve výkazech slouží jako podklady pro tvorbu rozpočtu přímých nákladů pro následující kalendářní rok. Finanční prostředky jsou poskytovány pouze do výše kapacity uvedené v rejstříku škol.

Každoročně jsou MŠMT stanoveny republikové normativy, jež jsou zveřejněny ve Věstníku. Republikové normativy jsou uspořádány do tzv. soustavy, která obsahuje pět základních věkových kategorií. Kategorie jsou od sebe odlišné druhem poskytovaného vzdělávání a výší republikového normativu. Pro každou věkovou kategorii je stanoven republikový normativ, obsahující veškeré neinvestiční výdaje hrazené na jednoho žáka ze státního rozpočtu. Normativ se skládá z těchto částí:

- mzdové prostředky + odvody v Kč
- ostatní neinvestiční výdaje v Kč
- neinvestiční výdaje celkem.

Na základě republikových normativů MŠMT rozepisuje a poskytuje krajským úřadům formou dotace finanční prostředky určené na činnost obecních škol.

Rozpočet přímých nákladů pro krajské úřady je ze strany MŠMT určen jako násobek příslušného republikového normativu a počtu žáků za každou věkovou kategorii v kraji.²⁵

„Republikové normativy slouží pouze pro rozpis rozpočtu finančních prostředků státního rozpočtu na jednotlivé kraje. K rozpisu těchto rozpočtových zdrojů z rozpočtů krajů do rozpočtů jednotlivých škol pak slouží krajské normativy, jejichž stanovení a použití je v přenesené působnosti výkonu státní správy krajských úřadů. Členění krajských normativů

²⁴ Česko. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Zákon č.561/2004 Sb.). [on-line] [2014-07-10], jak vyplývá z pozdějších změn. Sbirka zákonů č. 317/2008, rozeslána dne 2.září 2008, částka 103, strana 488 dne 2. září 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=317&r=2008>>.

²⁵ Vyhláška o krajských normativech (Vyhláška č. 492/2005 Sb.). [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=492~2F2005&rpp=15#seznam>>.

*a ukazatele rozhodné pro jejich stanovení stanoví vyhláška č. 492/2005Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů.*²⁶

Krajské úřady vznikly právě v souvislosti s přenesením výkonu státní správy na nižší úroveň, ale MŠMT si prostřednictvím právních předpisů ponechalo hlavní funkci v normotvorné oblasti a oblasti metodického řízení.²⁷

Existují závazné zásady stanovené směrnicí MŠMT č.j. 28 768/2005-45, ve znění pozdějších předpisů, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis a obecní úřady s rozšířenou působností návrhy rozpisů finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 ods.6 školského zákona. Směrnice vymezuje krajskému úřadu činnosti, jež musí vykonat v rámci příprav rozpisu přímých výdajů, tj. zpracovat krajskou bilanci předpokládaných potřeb, stanovit krajské priority a vyčlenit finanční prostředky pro řešení specifických problémů, jež nelze zohlednit v normativním rozpisu rozpočtu a řešit dopady změn ve školském rejstříku, k nimž dojde v průběhu kalendářního roku. Krajský úřad dále musí v souladu se zásadami vytvářet rezervy v povolené výši, které musí uvolňovat ve stanoveném datu. Směrnice se rovněž zabývá úlohou obcí s rozšířenou působností při rozpisu rozpočtu.²⁸

V rámci přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu vytvoří krajský úřad soustavu krajských normativů, na základě nichž obecní úřady s rozšířenou působností zpracují návrh rozpisu rozpočtu jednotlivých škol. Při tvorbě krajských normativů musí krajský úřad vycházet z vytyčeného dlouhodobého záměru vzdělávání a musí si dopředu vyčlenit další priority, které budou ze zbývajících prostředků státního rozpočtu financovány přednostně.²⁹

²⁶ Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení Olomouckého kraje na rok 2014. [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/4163/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2014.doc>>.

²⁷ REKTOŘÍK, J. a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3

²⁸ Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (Směrnice č.j. 28 768/2005-45). [on-line] [2014-07-20]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.msmt.cz/PDF/HPSMERNICE28768.pdf>>.

²⁹ Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení Olomouckého kraje na rok 2014. [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/4163/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2014.doc>>.

Jednotlivé krajské normativy neinvestičních výdajů jsou stanoveny z ukazatelů:

- průměrný počet jednotek výkonů připadající na 1 pedagogického pracovníka (normativ pedagoga - Np), přičemž se za jednotku výkonu považuje 1 žák
- průměrný počet jednotek výkonů připadající na 1 nepedagogického pracovníka (normativ nepedagogického/provozního zaměstnance - No)
- průměrná měsíční výše platu pedagogického pracovníka (rozpočtovaný plat pedagoga – Pp)
- průměrná měsíční výše platu nepedagogického pracovníka (rozpočtovaný plat nepedagogického pracovníka – Po)
- průměrná roční výše ostatních neinvestičních výdajů připadající na jednotku výkonu (dále jen ONIV).³⁰

Rozpočet přímých nákladů na vzdělávání je tvořen těmito ukazateli:

- limit počtu zaměstnanců
- limit prostředků na přímé neinvestiční výdaje celkem, z toho :
 - limit prostředků na platy a na ostatní osobní náklady (dále jen OON), které celkem tvoří limit mzdových prostředků – jedná se o závazné ukazatele, při jejichž překročení dochází k porušení rozpočtové kázně
 - objem zákonných odvodů a objem ostatních neinvestičních výdajů – tyto ukazatele jsou pouze orientační³¹

Limit počtu zaměstnanců

Krajský úřad stanoví normativní počty zaměstnanců zvlášť pro pedagogické (učitelé, vychovatelé) a zvlášť pro nepedagogické zaměstnance (školník, úklidový personál, ekonomičtí pracovníci, pracovnice školních jídelen a topič). Pro školu je ale závazný

³⁰ Vyhláška o krajských normativech (Vyhláška č. 492/2005 Sb.). [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=492~2F2005&rpp=15#seznam>>.

³¹ Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení Olomouckého kraje na rok 2014. [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/4163/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2014.doc>>.

ukazatel limit zaměstnanců celkem, jenž vlastně stanovuje, kolik může být na škole zaměstnáno pracovníků v daném kalendářním roce ze státního rozpočtu. Škola může zaměstnávat daleko více pracovníků, a to díky doplňkové činnosti a dokrývání úvazků ze strany zřizovatele.³²

Mzdové prostředky

Celkový roční objem finančních prostředků na platy je stanoven na základě výpočtu uvedeného níže:

$12 \times (NPp \times Pp + NPo \times Po)$, kde

NPp je normativní počet pedagogických pracovníků

NPo je normativní počet nepedagogických pracovníků

Pp je průměrná měsíční výše platu pedagogických pracovníků bez přesčasů

Po je průměrná měsíční výše platu nepedagogických pracovníků bez přesčasů.

Mzdové prostředky tvoří objemově největší část rozpočtu přímých nákladů a jsou tvořeny prostředky na platy a OON.

Důležitým parametrem pro stanovení objemu prostředků na platy je vypočítaný normativní limit počtu zaměstnanců. Hodnota průměrné měsíční výše platu v jednotlivých kategoriích vychází ze statistického výkazu P1-04, o zaměstnancích a mzdových prostředcích za uplynulý kalendářní rok. Ve zmíněném výkazu jsou vykazovány skutečně vyplacené mzdové prostředky v členění na pedagogické a nepedagogické pracovníky a dále podle toho, z jakých zdrojů jsou prostředky vyplaceny. Z výkazů lze stanovit průměrný plat vyplacený v jednotlivých oborech vzdělávání, který může být pro další kalendářní rok případně navýšen. Jedná se o plošné zvýšení platů, které je garantováno MŠMT nebo meziroční procentuální navýšení platů z rozpočtu krajského úřadu.

OON jsou ve školství využívány především při dohodách o pracovní činnosti nebo dohodách o provedení práce a při vyplacení odstupného. Z tohoto druhu mzdových prostředků ředitelé financují externí pracovníky. Může se jednat o úhradu krátkodobých zástupů a sezonních pracovníků, úhradu výuky náboženství. Pokud se organizace potýká s problémem dodržení limitu pracovníků, lze situaci řešit využitím právě OON, protože pracovníci pracující na základě dohody se nezapočítávají do stanoveného limitu

³² Česko. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 250/2000 Sb.). [on-line] [2014-05-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>>.

pracovníků. OON jsou do rozpočtu přidělovány na základě požadavků jednotlivých ZŠ. V podstatě dojde k přesunu mezi platy a OON. Na základě požadovaných OON dojde ve stejné výši ke snížení platů, pouze požadavky na výuku náboženství a odstupné jsou absolutně navýšeny. K přesunům mezi platy a OON dochází několikrát za rok.

Do tzv. doprovodných nákladů náleží zákonné odvody a ostatní neinvestiční výdaje (dále jen ONIV). Do odvodů patří náklady na zdravotní a sociální pojištění, objem těchto nákladů závisí na objemu přidělených mzdových prostředků. Výše odvodů činí 34 % z celkového objemu mzdových prostředků a další 1 % z rozpočtu platů, které je stanoveno jako příděl do FKSP. Jediným druhem mzdových prostředků, k němuž se nezapočítávají odvody, je odstupné.

Poslední, neméně důležitou součástí rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání jsou ONIV. „Do této oblasti spadají finanční prostředky na ostatní náklady vyplývající z pracovně právních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, pokud jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání“.³³

Prostředky na ONIV jsou přidělovány na základě počtu žáků v jednotlivých kategoriích.

Normativní objem přímých ONIV vychází ze vztahu: $V \times \text{normativ přímých ONIV}$, kde V jsou počty žáků.

Součástí ONIV jsou finanční prostředky určené na náhrady mzdy vyplácené zaměstnavatelem po dobu prvních 14 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti. V případě, že se v kalendářním roce vyskytne větší míra nemocnosti pracovníků a přidělený objem ONIV škoje nepostačuje, lze požádat krajský úřad o přesun potřebné výše z limitu prostředků na platy.

Objem poskytnutých financí na ONIV zdaleka nepokrývá skutečné náklady. Právě tato oblast rozpočtu přímých nákladů je nejvíce kritizována ze strany zřizovatelů, protože

³³ Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení Olomouckého kraje na rok 2014. [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/4163/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2014.doc>>.

přidělené prostředky jsou nedostačující. Objevují se případy, že prostředky v rozpočtu sotva pokrývají náhrady a na ostatní ONIV (pomůcky, školení) musí škola sáhnout do rozpočtu zřizovatele.

Poslední dvě složky rozpočtu přímých nákladů spadají do orientačních ukazatelů, tzn. že jejich výše není pro školy závazná a finance lze mezi nimi přesouvat. Většinou se jedná o ušetřené odvody, které může škola následně použít např. na nákup učebních pomůcek.

Na základě uvedených principů obdrží školy rozpočet přímých nákladů na kalendářní rok, který se v průběhu roku několikrát změní. K nejvýznamnější změně dochází v měsíci září, protože školní a kalendářní rok se překrývají. Z tohoto důvodu se porovnávají počty žáků rozhodné pro výpočet rozpočtu v měsíci lednu a počty žáků s příchodem nového školního roku. Rovněž dochází k úpravě platů v souvislosti s rozpouštěním rezervy krajského úřadu a na základě požadavků škol jsou prováděny přesuny mezi platy a OON. Rozpočet přímých nákladů je označován účelovým znakem 33 353.

Kromě těchto financí mohou být škole poskytnuty účelové dotace, kdy je každá specifikována samostatným účelovým znakem. Jedná se o dotace a rozvojové programy poskytnuté na konkrétní účely, nejsou přidělovány automaticky a jsou financovány přímo z MŠMT nebo z rozpočtu kraje. Jednotlivé dotace podléhají vyúčtování a v případě, že škola prostředky zcela nevyčerpá, musí je vrátit.

Jedná se o dotace se zaměřením na:

- Podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a vzdělávání žáků se znevýhodněním.
- Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním.
- Bezplatnou výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám žáků – cizinců.
- Podporu výuky vzdělávacího oboru Další cizí jazyk Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – tato dotace je poskytována školám s devíti ročníky automaticky na základě počtu žáků.
- Podporu školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách.

3.2.3 Financování školství

„Školství je v drtivé většině zemí světa považováno za jednu z prioritních povinností státu, ať už na centrální nebo decentralizované úrovni, a jako takové je státem financováno nebo zabezpečováno.“³⁴ Vzdělávání lze z ekonomického hlediska zařadit mezi jedno z nejdůležitějších odvětví veřejného sektoru, produkující převážně veřejné statky. Vzdělávání, respektive jeho podpora a financování, přispívá rozhodujícím způsobem ke kultivaci lidského potenciálu. „Ústředním ekonomickým problémem ve školství a vzdělávání vůbec je měření a hodnocení výsledků tvorby lidského kapitálu. V praxi to znamená rozhodování o tom, které školy a vzdělávací instituce zřizovat a provozovat.“³⁵

³⁴ OCHRANA, F.; PAVEL, J.; VÍTEK, L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264s., citováno ze strany č. 107, ISBN 978-80-247-3228-2.

³⁵ PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2008. 712s., citováno ze strany č. 304 a 305, ISBN 978-80-7357-351-5.

4 Praktická část

4.1 Analýza situace škol v obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v období 2005 - 2013

Cílem praktické části diplomové práce je analýza se zaměřením na stav školství v obci s rozšířenou působností Šumperk (dále jen Šumpersko) v průběhu let 2005 – 2013. V časové posloupnosti jsou zaznamenány změny v síti škol, jsou sledovány počty žáků na školách, průměrná naplněnost tříd a s tím související objem přidělených prostředků ze státního rozpočtu.

Pro stanovenou výši přiděleného rozpočtu přímých nákladů je nejdůležitějším faktorem počet žáků, od něhož se následně odvíjí vypočítaný limit pracovníků a objem prostředků na platy.

V nadcházející části práce bude provedena analýza vývoje počtu žáků na Šumpersku, a to z různých hledisek. Počet žáků je nejdůležitějším faktorem pro stanovení rozpočtu přímých nákladů. Od počtu žáků se odvíjí limit přidělených pracovníků, na němž následně závisí objem prostředků na platy. Cílem analýzy proto bude zjištění, jak počty žáků ovlivnily rozpočet přímých nákladů na vzdělávání. Pozornost je rovněž věnována rozdílům při financování škol úplných a neúplných, s čímž je spojeno rozdílné financování 1. a 2. stupně ZŠ. Veškeré údaje uvedené v tabulkách a grafech se vážou ke kalendářnímu roku, ale změny v rejstříku škol probíhají vždy k počátku nového školního roku.

Základem pro tuto analýzu je přehled počtu žáků na jednotlivých školách na Šumpersku za sledované období 2005 - 2013, který tvoří přílohu č. 1 až č. 9 diplomové práce. Ze zjištěných údajů lze bez hlubšího zkoumání vytipovat školy, jež se dlouhodobě potýkají s nízkým počtem žáků. A právě tyto školy budou v další kapitole navrženy na zrušení. Při návrhu se bude vycházet hlavně z počtu žáků, ale bude brán zřetel také na to, v jaké vzdálenosti se daná škola nachází od jiné školy.

4.1.1 Analýza uskupení jednotlivých základních škol

Obvod Šumperska tvoří celkem třicet tři obcí a tři města a je vymezen následujícími městy:

- Hanušovice, Staré město a Šumperk

a obcemi:

- Bludov, Bohdíkov, Bohutín, Branná, Bratrušov, Bušín, Dlouhomilov, Dolní Studénky, Hraběšice, Hrabíšín, Chromeč, Jakobovice, Janoušov, Jindřichov, Kopřivná, Libina, Loučná nad Desnou, Malá Morava, Nový Malín, Olšany, Oskava, Petrov nad Desnou, Písařov, Rapotín, Rejchartice, Ruda nad Moravou, Sobotín, Sudkov, Šléglov, Velké Losiny, Vernířovice, Vikantice a Vikýřovice.

V některých obcích nebyla ZŠ nikdy zřízena, neboť se jedná o obce s velmi nízkým počtem obyvatel nebo jsou tyto obce považovány spíše za rekreační střediska. Mezi výše uvedené obce náleží např. Hraběšice, Rejchartice, Vernířovice. V obci Branná, Dlouhomilov a Malá Morava ZŠ existovaly, ale v průběhu let byly zřizovatelem zrušeny z důvodu velmi nízkého počtu žáků. Žáci z Dlouhomilova dojíždí do obce Hrabíšín, vzdálené pouhých 3,7 km. Složitější situace je u obcí Branná a Malá Morava, kdy nejbližší obec zřizující ZŠ je ve vzdálenosti 10 km. V současné době na Šumpersku není ZŠ zřízena v jedenácti obcích.³⁶

Jednotlivé obce se nachází v různé vzdálenosti od města Šumperk, nejbliže je obec Bratrušov, a to ve vzdálenosti 3,9 km. Nejdále od Šumperka, a to ve vzdálenosti 26 km leží město Staré Město.

Ostatní samosprávné celky zřizují ZŠ, a to úplnou nebo neúplnou., město Šumperk je zřizovatelem pěti úplných ZŠ.

Pro zřizovatele není jednoduché rozhodovat o tom, zda školu zachovat za každou cenu nebo učinit nepopulární opatření v podobě zrušení školy. Mezi veřejností panuje dávno zastaralé rčení: *Starosta, který zruší školu, je špatný.*

Žádný zřizovatel neučiní tak závažný krok při prvním problému s nedostatkem žáků na škole. Při verdiktu, že bude škola zrušena, se vychází z mnoha hledisek. Konečné stanovisko obce ovlivňuje věková struktura obce, především prognóza demografie, dále

³⁶ Města a obce; [on-line] [2014-09-05].

Dostupné z WWW: <http://www.mesta.obce.cz/obce_orp.asp?zujorp=523704>

celková finanční situace obce. Při dlouhotrvajícím nedostatku počtu žáků může být otázka existence školy řešena několik let, což může být způsobeno politickým vlivem rodičů žáků a složením zastupitelstva, které o zrušení školy rozhoduje.

Než zřizovatel přistoupí k závažnému rozhodnutí spojenému s rušením nebo slučováním škol, většinou se obrátí na rozpočtáře oddělení školství Městského úřadu v Šumperku o posouzení ekonomických dopadů plánovaných změn v síti. Každá taková změna by měla mít pozitivní dopad na finance, ať již zřizovatele, nebo v oblasti přímých výdajů hrazených ze státního rozpočtu. Pokud dochází pouze k formálnímu sloučení škol a nedojde k sestěhování žáků ze dvou budov do jedné, nedojde k výrazné finanční úspoře. V podstatě nedojde téměř k žádné úspoře, protože jediné, co se změní je změna platu ředitele zrušené školy, který většinou zůstává na škole ve funkci zástupce ředitele, vedoucího odloučeného pracoviště nebo pedagoga. Jediným kladným výsledkem je skutečnost, že zřizovatel komunikuje už pouze s jedním ředitelem.

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že počet škol se v roce 2008 ustálil a nedochází k dalším změnám v uskupení sítě škol.

Tabulka č. 2 – Počet škol v obvodu obce s rozšířenou působností

Rok	Počet ZŠ celkem	Počet úplných ZŠ	Počet neúplných ZŠ
2005	31	17	14
2006	30	17	13
2007	30	17	13
2008	29	17	12
2009	28	17	11
2010	28	17	11
2011	28	17	11
2012	28	17	11
2013	28	17	11

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Ke konci školního roku 2004/2005 byla obec Branná z ekonomického hlediska donucena zrušit ZŠ. Tato škola se dlouhodobě potýkala s nedostatkem žáků. V minulosti se jednalo o plně organizovanou školu. Postupný pokles žáků způsobil, že škola nedosahovala

stanoveného průměru na třídu a zastupitelstvo udělilo škole výjimku z počtu žáků, čímž se obec zavázala k finančnímu krytí chybějících prostředků. Následně zřizovatel požádal o změnu v rejstříku škol a škola se stala školou pouze s 1. stupněm. Tento krok pouze oddálil rozhodnutí obce o zrušení školy. V době zrušení měla škola pouze jednu třídu, kterou navštěvovalo třináct žáků. Převážná část žáků začala dojíždět do úplné ZŠ Staré Město nebo ZŠ Hanušovice. Provedenou změnou v rejstříku škol se v kalendářním roce 2006 snížil počet ZŠ na třicet, z toho neúplných ZŠ činilo třináct.

V následujícím roce 2007 nepřistoupil žádný ze zřizovatelů k tomu, že by ve své obci zrušil ZŠ nebo změnil její strukturu.

K počátku školního roku 2007/2008 proběhla změna v rejstříku škol u obce Rapotín a Sobotín, kdy výše jmenované obce založily ještě s dalšími obcemi svazek obcí a zřídily tzv. svazkovou školu s názvem Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné.

Termín *svazková škola* je používán pro školy, které jsou většinou jako školská právnická osoba (dále jen ŠPO) zřizovány svazky obcí. Vytvoření svazkové školy přinese dotčeným obcím ekonomickou úsporu, neboť jsou do financování dané školy zapojené všechny obce tvořící svazek obce. Zavedení svazkového školství je určitým druhem reorganizace školství na určitém území a napomáhá vyřešit problémy na jednotlivých školách. O zřízení svazkové školy by měli přemýšlet zejména tam, kde dofinancovávají platy učitelů a kde kontrolní orgány zjišťují nízkou kvalitu vzdělávacího systému nebo kde zastupitelé jsou progresivnější než vedení školy.³⁷

Zmíněná škola na Šumpersku se stala také ŠPO a skládá se z těchto dřívějších příspěvkových organizací:

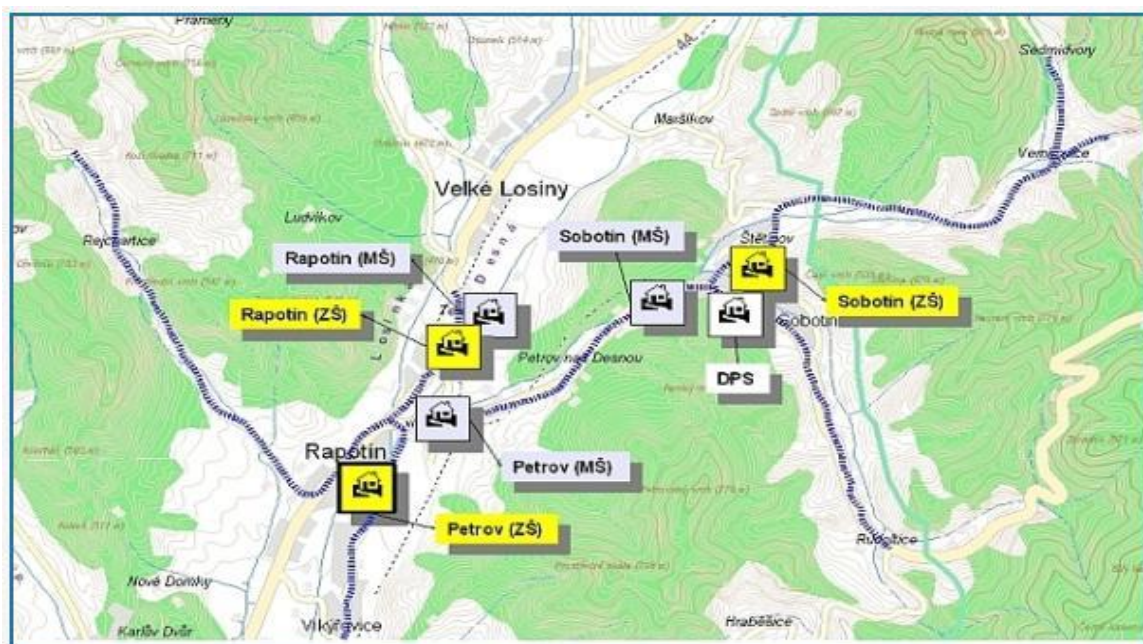
- ZŠ Petrov nad Desnou a Sobotín, které byly sloučeny ve školním roce 2004/2005
- mateřská škola Petrov a Sobotín
- sloučené ředitelství ZŠ a mateřská škola Rapotín.

Rozmístění jednotlivých odloučených pracovišť je znázorněno na obrázku č. 1.

³⁷ Co je Svazková škola? ; [on-line] [2015-11-01].

Dostupné z WWW: <<http://www.svazkoveskoly.cz/metodiky-a-e-learning/starosta-2>>

Obrázek č. 1 – Mapa rozmístění odloučených pracovišť MŠ a ZŠ Údolí Desné

Zdroj: ZŠ a MŠ údolí Desné; [on-line] [2014-09-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolydesna.cz/-/zamestnanci-kontakty-mapa-20>>

Svazková škola vznikla jako druhá tohoto typu v naší republice. V současné době existují tři ŠPO v celé republice.

V případě nové svazkové školy lze konstatovat, že v době jejího vzniku a počátku existence nevznikla sebemenší úspora finančních prostředků všech zúčastněných zřizovatelů. Byl využívány všechny původní budovy, ale postupem času došlo k mnoha organizačním změnám, přestavbám a úpravám budov. V současné době jsou všechny budovy ve sníženém počtu uzpůsobeny skutečným potřebám svazkové školy a jsou plně využívány ke svému účelu. Od října 2013 sváží žáky celého ředitelství autobus se statutem školní autobus a zavedení této služby je vítáno ze všech stran, především ze strany rodičů žáků.³⁸

Poslední změnou v síti škol ve sledovaném období bylo sloučení ZŠ Bohdíkovo a ZŠ Bohdíkovo-Raškov, jejichž zřizovatelem je obec Bohdíkovo a ke kterému došlo ve školním roce 2008/2009. Konkrétně u tohoto sloučení lze konstatovat, že mělo pozitivní dopad na finanční prostředky zřizovatele. Zřizovatel chtěl k tomuto nepopulárnímu kroku přistoupit již dříve, ale ze strany rodičů z části Raškov se setkal se značnou nevolí.

³⁸ ZŠ a MŠ údolí Desné; [on-line] [2014-09-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolydesna.cz/-/skolni-autobus-1050>>

Následně došlo k rekonstrukci školy v Bohdíkově a od dalšího školního roku navštěvovali žáci jednu společnou školu. Z čehož vyplývá, že došlo v výrazné úspoře v oblasti provozního příspěvku od zřizovatele v podobě ušetřených provozních nákladů jedné budovy.

Pozornost je třeba ještě věnovat vývoji počtu tzv. výjimečných škol, kdy zřizovatel přispívá na platy učitelů. Výjimka z průměrného počtu žáků na třídu je v převážné míře udělována školám neúplným, kde jsou ročníky 1. stupně sloučeny do dvou až tří tříd.

Počet výjimečných škol se rapidně zvýšil v roce 2009, jak je vidět z grafu č. 1.

V roce 2012 lze zaznamenat úplně nejvyšší počet škol, jimž zastupitelstvo schvaluje výjimku z nejnižšího průměrného počtu žáků na třídu. Ale v následujícím roce se množství výše zmíněných ZŠ dostalo na úroveň roku 2006.

Každoročně je výjimka udělena ZŠ Oskava, která je školou úplnou a téměř každý rok náleží do výjimečných škol i ZŠ Bratrušov. V roce 2010 byla výjimka z počtu žáků schválena u dalších dvou úplných ZŠ, a to ZŠ Hradišín a ZŠ Loučná nad Desnou, v roce 2011 přibyla další v Sudkově a v roce 2012 do výjimečných škol spadala i ZŠ Staré Město.

Graf č. 1 – Přehled o počtu výjimečných škol

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Fakt, že přibývají úplné ZŠ, které nejsou schopné dostatečně naplnit třídy, svědčí o tom, že žáků na ZŠ v určitých lokalitách ubývá. A není to způsobeno jen tím, že klesá populace. Jedná se o obce, kde není dostatek pracovních míst a v případě, že lidé jezdí za zaměstnáním do větších měst, je přirozené, že sebou do daného města berou i děti, aby navštěvovaly školu v tom samém městě či obci, kde pracují.

Fakt, že škola přestane být výjimečnou, nemusí vždy znamenat, že výjimka byla zrušena v souvislosti se zvýšením počtu žáků na škole. Někdy stačí u malotřídních škol, aby z 5. ročníku odešlo tolik žáků, že ředitel bude mít možnost 4. a 5. Ročník sloučit do jedné třídy. Tím se sníží počet tříd a průměr na třídu se zvýší, čímž se škola dostane na průměrný počet žáků ve třídě stanovený vyhláškou.

Jinými slovy to znamená, že někdy odchod dvou žáků ze školy paradoxně přináší škole finanční prospěch. Obec už nemusí doplácet na platy učitelů a např. při rozdělování rezervy prostředků z přímých nákladů škola obdrží určitou část financí, které by jako výjimečná nezískala.

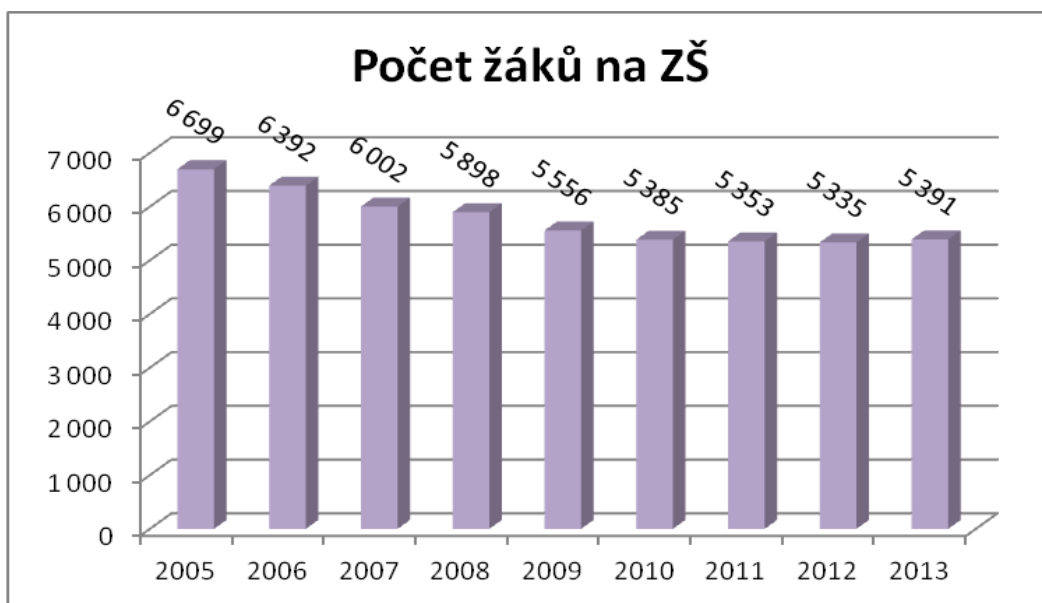
4.1.2 Analýza průběhu počtu žáků a finančních prostředků přidělených na žáka

V další části bude pozornost věnována samotnému počtu žáků, kdy bude prováděno porovnání počtu z různých hledisek. Nejobecnější porovnání plyne z analýzy celkového počtu žáků. Ale je nutné zaměřit se rovněž na zjištění, zda se pohyb počtu mění více na školách neúplných nebo úplných a posoudit, jak se vyvíjí situace samostatně na 1. a 2. stupni ZŠ. Žák je vlastně výkonovou jednotkou pro výsledný objem finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu. Rozhodující roli při stanovení rozpočtu přímých nákladů hraje právě fakt, zda se jedná o žáka úplné či neúplné školy a zda žák navštěvuje třídu 1. stupně nebo 2. stupně. Cílem závěrečné části analýzy bude zhodnotit, jaké jsou náklady na zabezpečení výuky v jednotlivých typech vzdělávání a v případě zjištění finanční rozdílnosti se věnovat příčinám těchto disparit.

Vývoj celkového počtu žáků v letech 2005 – 2013 je znázorněn v grafu č. 2.

V roce 2005 navštěvovalo ZŠ na Šumpersku celkem 6 699 žáků, na konci sledovaného období v roce 2013 bylo na ZŠ zapsáno 5 391 žáků, kdy došlo ve sledovaném období poprvé k nárůstu počtu žáků, a to meziročně o 1,04 %. Od roku 2010 není už zaznamenán rapidní pokles, přestože k úbytku žáků docházelo každoročně. Nejvyšší meziroční pokles žáků je zaznamenán v roce 2007, kdy počet poklesl oproti předcházejícímu roku o 6,10 %.

Graf č. 2 – Celkový počet žáků v letech 2005 – 2013

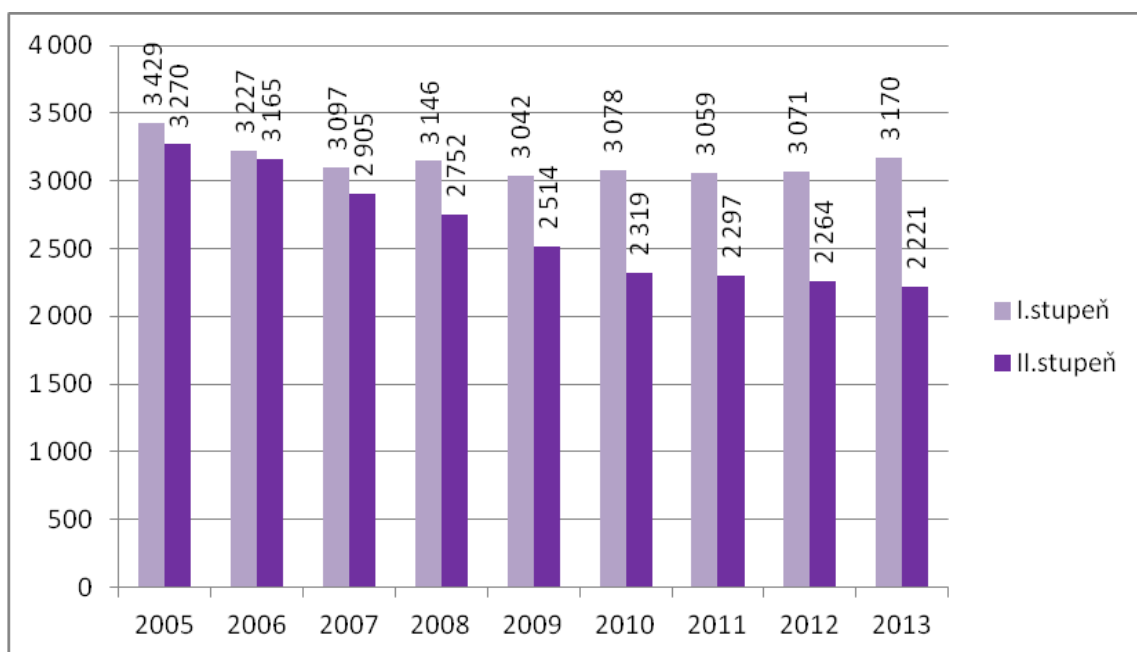
Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

V následujícím grafu č. 3 lze vidět, jak se výrazně mění počet žáků podle stupně vzdělávání.

Až do roku 2007 dochází v souladu s úbytkem celkového počtu žáků k poklesu i v tomto směru. Ale od roku 2008 je zřejmé, že počet žáků na 1. stupni stagnuje a od roku 2012 se dokonce zvyšuje. Což je následkem růstu celkové populace v republice. Nejvyšší meziroční pokles je zaznamenán hned na počátku sledovaného období v roce 2006, kdy pokles dosáhl výše 5,9 %. Přibývání žáků se nejvíce projevilo na konci období v roce 2013, kdy se počet zapsaných žáků zvýšil oproti předcházejícímu roku o 3,21 %. Naopak počet žáků na 2. stupni má stabilně klesající charakter, přičemž k největšímu poklesu došlo mezi rokem 2008 a 2009, a to o 8,65 %. Od roku 2010 je situace lepší, protože pokles žáků je meziročně kolem 2 %.

Podle prognóz a různých statistik se situace v nadcházející době změní a to takovým způsobem, že nárůst počtu žáků na 1. stupni se zastaví a následně začne nepatrně klesat a na 2. stupni se projeví zvýšení, ke kterému v současné době dochází na 1. stupni.

Graf č. 3 – Počty žáků na 1. a 2.stupni ZŠ

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Z hlediska rozpočtu přímých nákladů hraje velmi důležitou roli naplněnost tříd. Jedná se o to, že závazný ukazatel limitu pracovníků je počítán podle počtu žáků zvlášť pro 1. a 2. stupeň. Ale ve skutečnosti je ředitel omezován určitými předpisy, do jakého počtu může třídu naplnit, při jakém počtu žáků musí třídu v daných předmětech dělit.

V praxi to znamená, že pokud od září nastoupí do neúplné školy např. tři noví žáci (dva prvňáčci a jeden žák do 3. ročníku, který se přistěhoval), může vzniknout velký problém při dodržení závazného ukazatele. Škole se při úpravě rozpočtu, která probíhá po zahájení nového školního roku, zvýší nepatrně limit pracovních úvazků v návaznosti na nárůst žáků. Nyní, ale příchod nově přistěhovaného žáka může způsobit, že počet ve 3. ročníku překročí stanovenou hranici a ředitel bude muset třídu rozdělit na dvě třídy. Tím vznikne potřeba dalšího pedagogického pracovníka, ale rozpočtově tato potřeba nebude vůbec pokryta. Pak nastává situace, kdy se ředitel školy rozhoduje o tom, zda vůbec nového žáka přijmout nebo odkázat rodiče na jinou nejbližší umístěnou školu. Tento problém vzniká převážně

na neúplných školách s jednou až dvěma třídami. U větších škol příchod několika žáků nehraje v organizaci vyučování žádnou roli.

V následujících tabulkách bude pozornost věnována naplněnosti tříd, která je velmi různorodá s ohledem na to, o jaký stupeň vzdělávání jde a o který typ školy se jedná.

Tabulka č. 3 – Přehled o naplněnosti tříd 1. a 2.stupně ZŠ

	Počet žáků 1.st.	Počet tříd 1.st.	Průměr na třídu	Počet žáků 2.st.	Počet tříd 2.st.	Průměr na třídu
2005	3 429	172	19,90	3 270	144	22,70
2006	3 227	164	19,70	3 165	136	23,30
2007	3 097	159	19,50	2 905	126	23,10
2008	3 146	162	19,40	2 752	124	22,20
2009	3 042	161	18,90	2 514	116	21,70
2010	3 078	165	18,70	2 319	110	21,10
2011	3 059	165	18,50	2 297	109	21,10
2012	3 071	164	18,70	2 264	110	20,60
2013	3 170	166	19,10	2 221	109	20,40

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Na 1. stupni jsou počty žáků ve třídách celkově nižší. Jednak je to způsobeno malým počtem žáků na neúplných školách, potažmo nedostatečným počtem na výjimečných školách. Průměrná naplněnost tříd 1. stupně na jednotlivých školách se pohybuje v rozpětí od 9 do 25 žáků. Nejnižší celkové průměrné naplněnosti bylo dosaženo v roce 2011, 2012 a 2013, kdy počet na všech školách nedosáhl v průměru ani 19,20 žáků na třídu. Naopak nejvíce žáků bylo ve třídách umístěno v roce 2005 a 2006, kdy hodnota průměru na třídu vyšplhala téměř na 20 žáků. Počty ve třídách na 2. stupni jsou vyšší, ale zase tu dochází ke značným meziročním výkyvům a na konci sledovaného období se průměrná naplněnost tříd 2. stupně přibližuje hodnotám 1. stupně. V celém sledovaném období žáci ubývají. Naplněnost tříd 2. stupně na školách je velmi různorodá, pohybuje se od 12 do 27 žáků. Velmi nízkého počtu ve třídách dosahuje každoročně výjimečná ZŠ Oskava a od roku 2010 další výjimečná škola ZŠ Hrabšínský.

Další tabulka č. 4 poskytne detailnější porovnání situace na 1.stupni, kdy budou hodnoty porovnávány z hlediska typu ZŠ.

Tabulka č. 4 – Přehled o průměrné naplněnosti tříd 1. stupně úplných a neúplných ZŠ

	Počet žáků 1.st. úplné ZŠ	Počet tříd 1.st. úplné ZŠ	Průměr na třídu úplné ZŠ	Počet žáků 1.st. neúplné ZŠ	Počet tříd 1.st. neúplné ZŠ	Průměr na třídu neúplné ZŠ
2005	2 926	137	21,36	503	35	14,37
2006	2 732	130	21,02	495	34	14,56
2007	2 601	125	20,81	496	34	14,59
2008	2 783	133	20,92	363	29	12,52
2009	2 693	133	20,25	349	28	12,46
2010	2 726	138	19,75	352	27	13,03
2011	2 717	137	19,83	342	28	12,21
2012	2 718	136	19,99	353	28	12,61
2013	2 799	141	19,85	371	25	14,84

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Z tabulky č. 4 jasně vyplývá, jak rozdílná je situace na úplných a neúplných školách. Tabulka č. 4 detailněji doplňuje graf č. 3, v němž je patrný od roku 2008 postupný pokles žáků a prostřednictvím tabulky lze konstatovat, že k rapidnějšímu úbytku žáků docházelo hlavně na školách úplných. K největšímu meziročnímu snížení došlo u úplných ZŠ v roce 2006, a to o 6,63 %. Úbytek žáků na neúplných školách je pozvolný, nejvyšší hodnoty dosáhlo meziroční snížení v roce 2009, a to 3,86 %. V tabulce je zaznamenán rapidní pokles žáků a tříd neúplných ZŠ v roce 2008. Tato výrazná změna není způsobena úbytkem žáků, ale změnou v rejstříku škol, neboť ZŠ Rapotín, která do roku 2007 figuruje v kategorii neúplných ZŠ, se vznikem svazkové školy od roku 2008 započítává do škol úplných.

Za povšimnutí stojí také fakt, jak se mění počty tříd. Na úplných ZŠ se počet tříd zvýšil v průběhu celého sledovaného období o 2,92 %, přestože počet žáků je nižší o 4,35 %, což se promítá v nižší naplněnosti tříd. Naplněnost tříd na neúplných školách je v roce 2013 na téměř stejné úrovni jako na počátku sledovaného období a vztah mezi počtem

žáků a tříd je zde přímo úměrný, neboť v obou směrech došlo ke snížení. Počty žáků se snížily mezi prvním a posledním rokem o 26,25 % a počty tříd o 28,58 %. V tom spočívá právě velký rozdíl mezi organizací úplné a neúplné ZŠ. Jak již bylo zmíněno, na velké škole odchod dvou až čtyř žáků žádným způsobem neovlivní organizaci tak, aby se v důsledku toho změnil počet tříd. Ale na neúplných ZŠ dokáže odchod i jednoho žáka kompletně ovlivnit celý organizační proces ve výuce.

Závěrečná část analýzy bude zaměřena na systém přidělování finančních prostředků. Smyslem je přiblížit všechny důležité faktory, které ovlivňují celkový objem prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu. V obecné rovině lze tvorbu rozpočtu přímých nákladů popsat několika větami. Základem pro veškeré roční rozpočtové výpočty jsou počty žáků uvedené ve statistických výkazech k 30.09. předcházejícího roku. Prostřednictvím normativů se podle počtu žáků vypočítá limit pedagogických a nepedagogických pracovníků. Od stanoveného limitu už se pak odvíjí další závazné ukazatele rozpočtu, a to platy a zákonné odvody. Rovněž celková výše ONIV, posledního ukazatele rozpočtu přímých nákladů, se odvíjí od počtu žáků. Čím více žáků škola vykazuje, tím více obdrží finančních prostředků na výdaje určené školským zákonem.

Každý kraj má stanoven jiný způsob financování. Postup je stejný, ale jsou rozdílné rozpočtové komponenty – normativy. I v rámci kraje jsou různé normativy, a to s ohledem na typ vzdělávání. A právě na tyto nuance bude zaměřena tato část diplomové práce.

Cílem následující tabulky č. 5 bude poukázat na rozdílný stanovený limit pedagogických pracovníků u stejného počtu žáků 1. stupně s ohledem na typ školy.

Tabulka č. 5 – Přehled o stanoveném limitu pedagogických pracovníků na základě počtu žáků

	40 žáků	50 žáků	60 žáků	65 žáků	70 žáků	75 žáků
Stanovený počet ped. pracovníků na úplné ZŠ	2,52	3,15	3,78	4,10	4,41	4,73
Stanovený počet ped. pracovníků na neúplné ZŠ	3,33	3,89	4,44	4,71	4,97	5,23

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

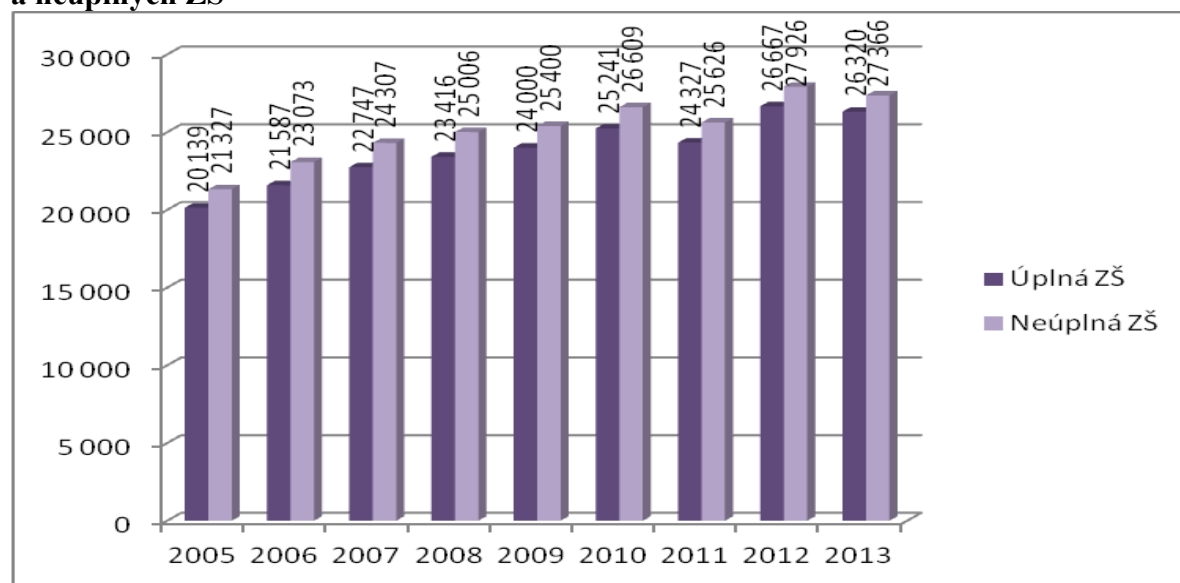
Počty pracovníků přidělených na stejný počet žáků jasně dokazují, že výuka na neúplných ZŠ je finančně náročnější. Je to způsobeno tím, že komponenty Np rozhodující o výši limitu pracovníků pro neúplné školy jsou tzv. měkčí, neboť práce pedagogů je zde náročnější a to z toho důvodu, že ve třídách jsou ve většině případů spojené ročníky.

Jak již bylo uvedeno, tak na tento limit pracovníků se automaticky napočítávají platy pedagogických pracovníků. Z toho vyplývá, že pro čtyřicet žáků neúplné ZŠ vzniká vyšší limit pracovních úvazků a k tomu přímo úměrně i vyšší objem prostředků na platy. Ale při zpracování rozpočtu přímých nákladů dochází ještě k dalšímu zvýhodnění neúplných škol, a to v podobě rozpočtovaného platu, prostřednictvím něhož se vypočítává objem prostředků na platy na celý rok na stanovené úvazky.

V grafu č. 4 je zřetelný rozdíl mezi rozpočtovaným platem pedagogů neúplných a úplných škol. Rovněž stojí za povšimnutí, jak se výše platu u obou typů škol meziročně mění, což je ovlivněno výší státního rozpočtu kapitoly MŠMT.

Rozpočtovaný plat každoročně stoupá, jen v roce 2011 došlo ke značnému snížení a v roce 2013 rovněž, ale pokles není zaznamenán již v takové výši. Avšak vývoj finančních prostředků poskytnutých do rozpočtu škol není předmětem analýzy. Větší pozornost je třeba věnovat skutečnosti, že objem prostředků na platy pedagogů neúplných škol je stanoven na základě vyššího komponentu.

Graf č. 4 – Porovnání výše rozpočtovaného platu pedagogických pracovníků úplných a neúplných ZŠ

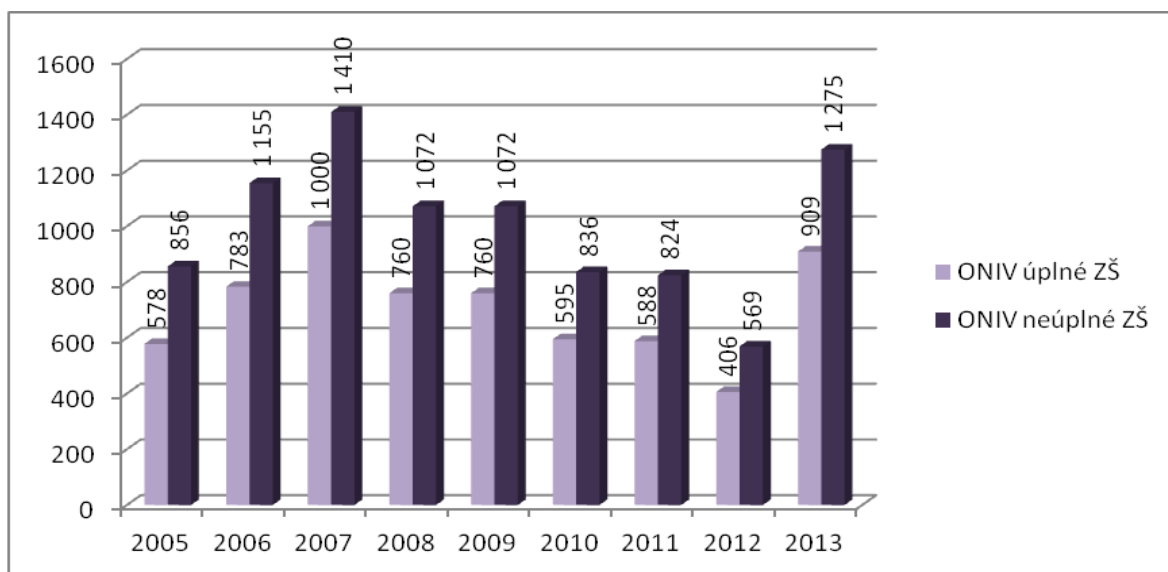
Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Rozdíl mezi platem je v rozmezí od 3,93 % - 6,89 %, nejvyšší rozdílové hranice bylo dosaženo v roce 2006, v následujících letech docházelo k postupnému přibližování a v roce 2013 je procentuální rozdíl nejnižší. Vyšší hodnota daného komponentu znamená opět to, že financování neúplné ZŠ je finančně náročnější, ale neznamená to, že učitel na této škole pobírá vyšší plat než učitel na škole velké. Vyšší rozpočtovaný plat je stanoven s ohledem na situaci na malých školách – malý počet pracovníků; nemocnost nelze řešit suplováním, ale je nutné po dobu nemoci přijmout zástup; pracovníci jsou v převážné míře zařazeni v nejvyšším platovém stupni. V rozpočtovaném platu jsou teoreticky zahrnuty veškeré příplatky, které jsou nárokově vypláceny, např. příplatek za vedení ředitele. A jestliže se matematicky tento příplatek průměrově rozdělí mezi tři pracovníky nebo mezi dvacet pracovníků, výsledek je opět vyšší na neúplně ZŠ s menším počtem pracovníků.

Mimo výše uvedené zvýhodnění poskytuje krajský úřad do rozpočtu ještě jednorázový příplatek pro organizace s počtem pracovníků menším než deset. Čím nižší stanovený limit pracovníků na škole je, tím vyšší příplatek škola do rozpočtu obdrží, přičemž maximální výše je 39 600,00Kč na rok. Závěrem lze konstatovat, že v oblasti mzdových prostředků je neúplná škola oproti úplné třemi různými způsoby zvýhodňována.

Rovněž v sekci rozpočtového ukazatele ONIV jsou normativní komponenty vyšší u neúplných škol, což znázorňuje následující graf č. 5.

Graf č. 5 – Porovnání výše normativního komponentu ONIV

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Přestože smyslem grafu není ukázat výši prostředků na ONIV poskytovaných ze státního rozpočtu, nelze si nevšimnout razantních změn v jednotlivých letech. Až zarážející je skutečnost, že v roce 2012 obdržely školy částku připadající na jednoho žáka menší než v roce 2005, přestože ceny všeobecně stoupají.

V oblasti ONIV neexistuje žádný důvod, proč neúplné školy obdrží na žáka více finančních prostředků. Tyto finance jsou určeny k pokrytí nákladů na školní potřeby a pomůcky a výdaje vyplývající z pracovněprávních vztahů. To znamená, čím více žáků a pracovníků, tím více je potřeba prostředků na pokrytí nákladů.

Na počátku sledovaného období byl normativ ONIV pro neúplné ZŠ vyšší o 48,10 %, procentuální rozdíl se razantně snížil v roce 2007, kdy dosáhl hodnoty 41,00 % a od roku 2010 se pohybuje kolem 40 %. Z těchto čísel, která jsou zpočátku dosti různorodá, lze vyvodit, že neexistuje žádná metodika, která by stanovila, že žák na neúplné ZŠ by měl mít normativ o určité procento vyšší. V roce 2012 byla situace v oblasti ONIV značně kritická, neboť z těchto prostředků hradí škola i náhrady mzdy vyplacené zaměstnavatelem svým zaměstnancům po dobu prvních čtrnácti kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti. Na některých školách přidělené prostředky nestačily ani na pokrytí nemocnosti, nemluvě o tom, že si škola nemohla dovolit z přímých nákladů uhradit žádné výdaje na učební pomůcky. Proto je v posledních letech část těchto nákladů hrazena z prostředků na provoz poskytnutých zřizovatelem, čímž je ovlivněna výše neinvestičních nákladů na žáka, které se kalkulují z provozního příspěvku.

Z provedené analýzy vyplývá, že financování neúplných ZŠ je každopádně finančně náročnější než na úplných školách, což dokazuje i závěrečná tabulka č. 6 obsahující rozpočtové údaje z roku 2013.

Tabulka č. 6 – Mzdové prostředky na 1 žáka

	Počet žáků	Limit ped.pracovníků	Počet ped.pracovníků na 1 žáka	Platy ped.pracovníků	Mzdové prostředky na 1 žáka
ZŠ úplná	5 045	331,53	0,07	104 710 435Kč	20 755Kč
ZŠ neúplná	374	32,18	0,09	10 567 655Kč	28 256Kč

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Údaje v tabulce jasně prokazují vyšší finanční nákladovost neúplných ZŠ a v případě, že v určitém kraji je neúplných ZŠ větší množství než v jiném, je pro tento kraj financování regionálního školství finančně problematičtější. MŠMT přiděluje krajům finance na základě počtu žáků bez ohledu na to, jaký typ školy tento žák navštěvuje. To znamená, že v případě srovnání dvou krajů se stejným počtem žáků, ale s rozdílným složením škol, bude financování značně odlišné.

5 Návrh k optimalizaci škol v obvodu obce Šumperk

Proces optimalizace je nesmírně náročný, neboť vyvolává vlnu negativních reakcí, především ze strany rodičů. K optimalizaci již několik let dochází, ale prozatím byla přijata spíše měkká metoda ve formě slučování škol. Starostové ve většině případů doslova dramaticky bojují o zachování školy v obci i za cenu finančních příspěvků rodičům a snížení kvality výuky.³⁹ Ale čísla jsou neúprosná a v některých případech jsou školy naplněny do výše 50 % kapacity.

Cílem optimalizace je:

- rovnoměrné rozložení sítě škol, kdy bude optimálně využita jejich kapacita
- naplňovat třídy takovým počtem žáků, aby mzdové náklady pracovníků škol byly plně pokryty ze státního rozpočtu a aby nevznikaly nadnormativní počty zaměstnanců hrazené obcí v důsledku nenaplnění tříd
- podporovat školy, jejichž objekty v co největší míře umožňují zabezpečení kvalitních podmínek pro výchovně vzdělávací proces
- zkvalitnění výuky a zvýšení aprobovanosti pedagogických pracovníků na školách.

K dosažení cílů optimalizace je nezbytná příprava, kdy fáze přípravy musí být informačně otevřená, aby bylo dosaženo vzájemné důvěry zainteresovaných stran. Pro úspěšné dosažení cílů optimalizace je potřeba stanovit určitá kritéria, na základě nichž budou objektivně vybrána zařízení, jejichž činnost by měla být ukončena. Mezi tyto kritéria lze

³⁹ CEVRO, Liberálně konzervativní akademie. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.cevro.cz/cs/219552-optimalizace-skolstvi-musi-pokracovat>>.

definovat především demografický vývoj, velikost a ekonomickou situaci obce, technický stav objektu školy, vyčíslení nákladů v oblasti provozu v přepočtu na 1 žáka, vyčíslení případných nadnormativních přímých nákladů na vzdělávání, vzdálenost od jiné obce, v níž je zřízena ZŠ. Rovněž je důležité hodnocení školy z pohledu České školní inspekce, která hodnotí úroveň výchovně vzdělávacího procesu a hodnocení školy z pohledu veřejnosti.⁴⁰

Umělé udržování poloprázdných škol je pro některé zřizovatele ekonomickým strašákem a pro pracovníky těchto škol velká nejistota. Proto je nezbytně nutné již při přípravě optimalizace postupovat transparentně, danou problematiku nazývat pravými jmény, využít pádné argumenty a informace k zamezení nedorozumění mezi veřejností.

Následující část práce bude věnována návrhu na zrušení neúplných ZŠ na Šumpersku. Navrženy budou školy s nízkým počtem žáků, kterým byla alespoň jednou ve sledovaném období udělena výjimka z nejnižšího počtu žáků a každá z níže uvedených škol se nachází nejdále 6 km od jiné školy, která by kapacitně pokryla příchod nových žáků. Seznam škol ve vztahu k vzdálenosti k jiné ZŠ je uveden v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7 – Seznam škol vytipovaných podle určitých kritérií ke zrušení

Škola navržená na zrušení	Vzdálenost k jiné ZŠ
ZŠ Hrabenov	2,5 km do úplné ZŠ Ruda nad Moravou
ZŠ Olšany	4,2 km do úplné ZŠ Ruda nad Moravou
ZŠ Olšany	1,6 km do neúplné ZŠ Bohutín
ZŠ Dolní Studénky	2,2 km do úplné ZŠ Sudkov
ZŠ Dolní Studénky	4,1 km do úplné ZŠ Šumperk, Dr.E.Beneše
ZŠ Vikýřovice	3,6 km do úplné ZŠ Šumperk, 8.května
ZŠ Bratrušov	5,0 km do úplné ZŠ Šumperk Šumavská
ZŠ Jindřichov	6,0 km do úplné ZŠ Hanušovice

Zdroj : Google. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/maps>>.

⁴⁰ Záměr optimalizace sítě škol, předškolních a školních zařízení v Děčíně. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/prilohy/optimalizace-skol.pdf>.

V další části diplomové práce bude pozornost zaměřena pouze na dvě školy a jejich zřizovatele. Tyto ZŠ patří téměř stabilně mezi školy, jímž je zřizovatelem udělována výjimka z nejnižšího počtu žáků. Poté bude zhodnocen ekonomický přínos v oblasti přímých nákladů pro celé Šumpersko a bude posouzen finanční náklad na jednoho žáka.

5.1 Jindřichov

Katastrální výměra obce je 5 171 ha, v současnosti žije v obci 1 402 obyvatel.⁴¹ Škola je příspěvkovou organizací, která od 01.01.2003 získala právní subjektivitu a je tvořena MŠ, školní družinou (dále jen ŠD) a školní jídelnou (dále jen ŠJ). Všechny součásti ředitelství se nachází v jedné budově.

Názorný náhled na školské zařízení Jindřichov je umožněn obrázkem č. 2.

Obrázek č. 2 – Škola Jindřichov

Zdroj : Jindřichov, Výroční zpráva. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolajindrichov.cz/dokumenty/vyrocní-zprava>>.

⁴¹ Oficiální webové stránky obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.jindrichovsu.cz>>.

ZŠ Jindřichov spadá do sekce neúplných škol a základní informace o počtu tříd a žáků jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 – Přehled o ZŠ Jindřichov

	Počet žáků	Počet tříd	Naplněnost třídy
2005	91	5	18,2
2006	85	5	17,0
2007	73	5	14,6
2008	63	5	12,6
2009	53	5	10,6
2010	52	5	10,4
2011	47	5	9,4
2012	52	5	10,4
2013	51	4	12,8

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Vývoj počtu žáků na škole se pohybuje v souladu s demografickým vývojem. Od počátku sledovaného období do roku 2009 se stavy žáků meziročně neustále snižují, přičemž nejvyšší meziroční pokles je zaznamenán v roce 2009, a to o 16,9 %. V oblasti průměrné naplněnosti třídy byla situace nejhorší v roce 2011. Z tabulky vyplývá, že každoročně dochází k poklesu počtu žáků, takže se dá předpokládat, že v budoucnu dojde ke sloučení dalších ročníků.

Obec si je vědoma napjaté situace, která panuje kolem existence školy, neboť si sama ve SWOT analýze stanovila jako hrozbu udržitelnost 1. stupně ZŠ bez její změny na malotřídní školu. Tato analýzou stanovená hrozba se ukázala opodstatněnou a stala se reálnou, neboť ke sloučení ročníků již došlo a škola se stala malotřídní. Rovněž je v analýze definováno ohrožení v oblasti pokračujícího nepříznivého demografického vývoje a zánik školského zařízení.⁴²

Obec Jindřichov je podhorská obec, v zimním období čteně navštěvovaná rekreanty provozujícími zimní sporty. V souvislosti s touto skutečností by stálo za uvážení, zda by se budova školy nedala v případě jejího zrušení využívat k rekreačním účelům. Vždycky nastává při rozhodování o zrušení školy další problém a tím je otázka, jak využívat

⁴² Oficiální webové stránky obce Jindřichov. Strategický plán rozvoje obce. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.jindrichovsu.cz/soubory/Strategicky-plan-rozvoje-obce.pdf>>.

prázdnou budovu. Jelikož se v budově nachází i MŠ a ŠJ, nelze budovu prodat celou, jediné v případě, že by se MŠ s jídelnou přestěhovaly do úplně jiné budovy. V tomto případě lze tedy uvažovat pouze o částečném pronájmu budovy, a to jak k rekreačním účelům nebo různým soukromým firmám k podnikatelským činnostem.

Zřizovatelé jsou rovněž v pasti v případě, že v předcházejících letech využili finanční prostředky prostřednictvím různých evropských projektů na zateplování škol. Podmínkou k poskytnutí evropských peněz je stanovená několikaletá udržitelnost budovy. To znamená, že pokud by i na obci došlo k rozhodnutí, že škola bude zrušena, nelze k tomuto kroku přistoupit, protože jinak by obec poskytnuté evropské finanční prostředky musela vrátit.

Další otázkou je, jak vyřešit ke spokojenosti rodičů a bezpečnosti žáků dojíždění do jiné školy. Nejideálnějším řešením by bylo ze strany zřizovatele zabezpečit školní autobus s pedagogickým dozorem. Do autobusu by žáci nastoupili před školou nebo ještě výhodnější by bylo, kdyby autobus zastavoval na několika místech, aby hlavně prvňáčci měli cestu co nejbezpečnější. Školní autobusy fungují v zahraničí zcela normálně a jejich zavedení není ani v České republice úplnou novinkou. Obec by si vlastně mohla vybrat mezi dvěma možnostmi, a to zajistit dopravu formou placené služby nebo zakoupit autobus. V případě pořízení autobusu či minibusu by se jednalo o finančně náročnou investici, která by se ale po několika letech mohla zcela finančně vrátit. Pokud by byl autobus majetkem obce, mohla by jej obec využívat i k jiným účelům, jako např. pro různé kulturní akce pořádané pro občany obce a v neposlední řadě by bylo možné díky dopravnímu prostředku poskytovat za úplatu dopravní služby okolním obcím nebo různým společenským organizacím.

V případě, že by si obec k přepravě žáků do školy v Hanušovicích objednala soukromého dopravce, náklady jsou kalkulovány dle najetých kilometrů a je zabezpečena pouze přeprava. Zavedení školního autobusu s pedagogickým dozorem zaručuje bezpečnost žáků až do budovy školy. Školní autobus je využíván k přepravě žáků ZŠ Údolí Desné a jeho zavedení je kladně hodnoceno jak ze strany vedení školy, tak ze strany rodičů. Navíc vedení školy s povděkem zaznamenává zavedením této služby zvyšování počtu žáků ve škole.

Od 1 října 2013 sváží a rozváží žáky MŠ a ZŠ Svazku škol Údolí Desné školní autobus. Pro ilustraci se tento autobus nachází na obrázku č. 3.

Obrázek č. 3 – Školní autobus Svazku škol Údolí Desné

Zdroj : Svazek ZŠ a MŠ Údolí Desné. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolydesna.cz/-/skolni-autobus-1050>>.

Autobus má statut „školního autobusu“, což oproti běžnému linkovému autobusu poskytuje několik zásadních výhod. Především dle § 15 odst. 2 zák. č. 361/2000 Sb., zákon o provozu na pozemních komunikacích (zákon o silničním provozu) – „*Za autobusem s označením "Označení autobusu přepravujícího děti", který zastavil v označené zastávce, musí řidič jiného vozidla zastavit vozidlo. Pokračovat v jízdě může až po odjezdu autobusu ze zastávky. Řidiči protijedoucích vozidel musí přihlédnout k možnosti vběhnutí dětí do vozovky a jízdu přizpůsobit tak, aby děti nebyly ohroženy.*“⁴³

Obec Jindřichov nedisponuje příliš velkým rozpočtem a každé další vynaložené finance do školy pro ni musí být zátěží. V tabulce č. 8 je uveden rozpočet obce a výše příspěvku, který obec vložila do školy. Jedná se pouze o provozní náklady, výdaje mohou být značně vyšší o investiční příspěvky.

⁴³ Česko. Zákon o provozu na pozemních komunikacích (zákon o silničním provozu), (Zákon č. 361/2000 Sb.). [on-line] [2015-08-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=361&r=2000>>.

Tabulka č. 9 – Přehled o výši rozpočtu zřizovatele a školy v Kč

Rok	Rozpočet obce	Z toho rozpočet ZŠ
2005	9 357 030,00	1 078 720,00
2006	11 509 090,00	1 474 660,00
2007	12 275 770,00	2 242 640,00
2008	14 295 470,00	2 019 590,00
2009	19 850 460,00	2 080 420,00
2010	15 071 470,00	1 986 910,00
2011	12 350 780,00	2 673 710,00
2012	13 620 570,00	2 263 970,00
2013	15 803 039,00	1 882 638,00

Zdroj: Rozpočet obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-02].

Dostupné z WWW: <<http://www.rozpocetobce.cz/>>. - vlastní zpracování.

Náklady na školství tvoří 10,48 – 21,65 % z celkového rozpočtu obce. Provozní náklady školy se každoročně mění, což je největší mírou ovlivněno výší doplatku na platy. Nejvyššího procentuálního podílu dosáhl příspěvek na provoz školy v roce 2011, kdy neinvestiční roční náklady na jednoho žáka činily 36.131,00 Kč. Částka je přímo astronomická a její výše je ovlivněna meziročním poklesem žáků o 9,61 % a zároveň meziročním nárůstem provozního příspěvku o 34,57 %.

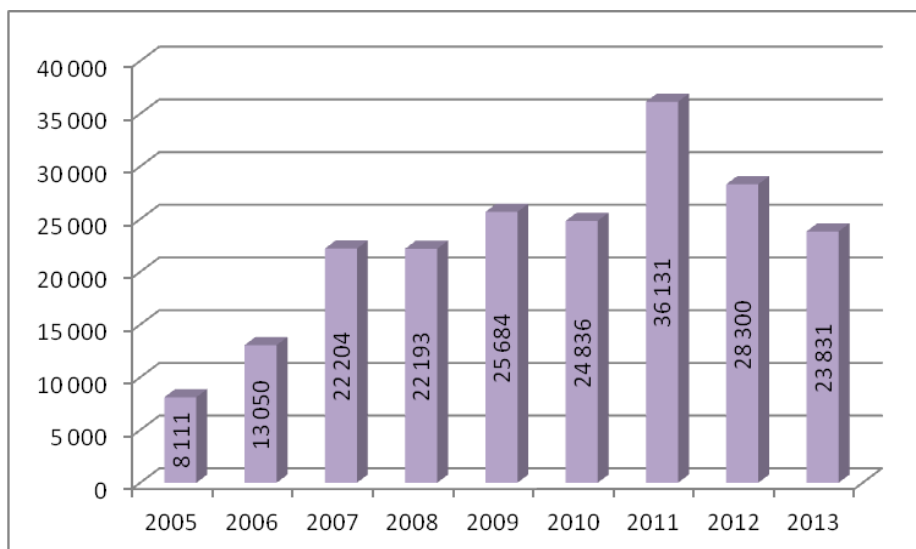
Vývoj ročních nákladů na žáka je znázorněn v grafu č. 6.

Nejnižších neinvestičních nákladů na žáka škola dosáhla na počátku sledovaného období, v následujícím období se neustále zvyšují, kdy extrémně vysoké hranice dosahují v roce 2011. V posledních dvou letech dochází ke snížení, ale i přesto jsou značně vysoké. Jen pro porovnání, náklady na žáka ve velkých šumperských školách dosahují výše v rozpětí od 5.761,00 Kč do 10.695,00 Kč.⁴⁴

Výše nákladů na jednoho žáka se neustále mění, neboť každý rok dochází na školu odlišný počet žáků a rovněž provozní náklady nejsou stejné.

⁴⁴ Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk

Graf č. 6 – Roční náklady na žáka z rozpočtu zřizovatele

Zdroj: Rozpočet obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozpočetobce.cz/>>. - vlastní zpracování.

Graf prokazatelně dokazuje, že při snižujícím se počtu žáků dochází ke zvyšování nákladů na zabezpečení povinné školní docházky, protože náklady na provoz a údržbu budov rostou a to bez ohledu na to, jestli je budova zaplněna žáky nebo ne.

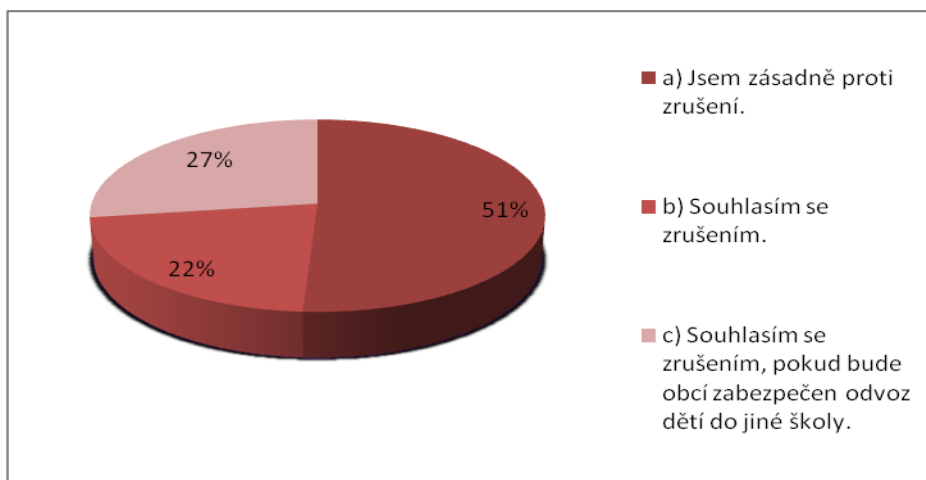
Čísla jasně dokazují, že udržování existence málo naplněných škol je pro obce finanční zátěží. Finance by se daly použít k jiným účelům, což by pozitivně ocenilo mnohem více občanů obce. Je logické, že občané, kteří nemají děti školou povinné, a těch je v obci bohužel většina, mohou kritizovat ekonomické chování obce.

Prostřednictvím ředitelky školy byl v obci obyvatelům rozdán dotazník, díky němuž lze zhodnotit názory obyvatel obce. Z rozdaných 80 dotazníků, které byly určeny pro rodiče žáků ZŠ a dětí MŠ bylo vráceno 69 % vyplněných a v následujících grafech jsou zobrazeny výsledky ankety.⁴⁵

Odpovědi na otázku č. 1 jsou ovlivněny tím, že dotazník byl rozdán i rodičům dětí, které navštěvují prozatím MŠ, jedná se tedy o budoucí žáky ZŠ. A jejich rodiče si samozřejmě neumí zatím představit, jak jejich děti, v současnosti téměř nesamostatné, budou dojíždět do školy autobusem.

⁴⁵ Interní materiály – vlastní zpracování

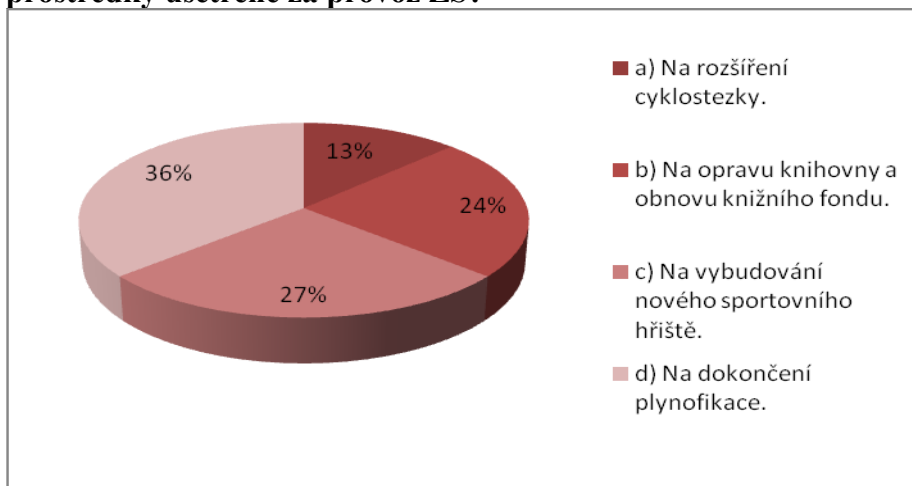
Graf č. 7– Odpověď na otázku č. 1 – Jak se stavím k záměru zrušit ZŠ?

Zdroj : Interní materiály - vlastní zpracování

Zajímavé je i nemalé procento rodičů souhlasujících se zrušením školy. Pravděpodobně se jedná o praktické osoby, které bez emocí dokážou pochopit ekonomickou nehospodárnost při financování školy. Nebo se může jednat o lidi, kteří jezdí za prací do blízkého většího města a v případě zrušení školy by jim nedělalo problém dovážet dítě do školy v místě jejich zaměstnání.

Graf č. 8 – Odpověď na otázku č. 2 – Na jaké účely by měla obec investovat prostředky ušetřené za provoz ZŠ?

Zdroj : Interní materiály - vlastní zpracování

Dle výsledků ankety lze odvodit, že občané mají zájem o rozvoj obce po všech stránkách. V případě, že by obec investovala finance do rozšíření cyklostezky, která je rekreaty a turisty známá a oblíbená, mohla by se zvýšit návštěvnost rekreatantů, čímž by do obce plynul další příjem.

5.2 Bratrušov

Další obec, již bude věnována pozornost, je podstatně menší a má pouhých 618 obyvatel. V obci Bratrušov je situace trochu jiná, neboť MŠ je společně s jídelnou umístěna v jiné budově než ZŠ a ŠD. Jedná se o neúplnou ZŠ s jednou nebo dvěma třídami a počtem žáků uvedeným v tabulce č. 9.

Tabulka č. 10 – Přehled o ZŠ Bratrušov

	Počet žáků	Počet tříd	Naplněnost třídy
2005	25	2	12,50
2006	21	2	10,50
2007	22	2	11,00
2008	21	2	10,50
2009	18	2	9,00
2010	12	2	6,00
2011	13	2	6,50
2012	15	2	7,50
2013	14	1	14,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Bratrušovská škola je školou s nejnižším počtem žáků na Šumpersku. V průběhu celého sledovaného období dosahuje naplněnost tříd neskutečně nízké hodnoty. Nejhorší situace byla v letech 2010 – 2012, následně nástupem nové ředitelky došlo k organizační změně a škola se stala školou jednotřídní, což výrazně ovlivnilo počet žáků ve třídě. V důsledku organizační změny přestala být škola školou výjimečnou a obec již nemusela dofinancovávat prostředky na platy. K tomuto kroku mělo být přistoupeno již dříve a obec by ušetřila nemalou částku ze svého rozpočtu.

Základní údaje o celkovém rozpočtu obce a finančních prostředcích určených na provoz školy - jsou v tabulce č. 10.

Tabulka č. 11 – Přehled o výši rozpočtu zřizovatele a školy v Kč

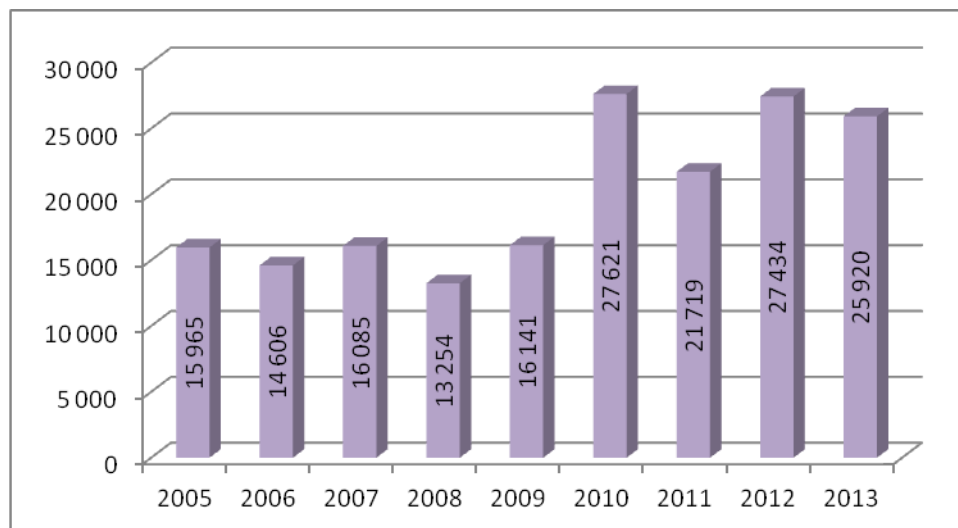
Rok	Rozpočet obce	Z toho rozpočet ZŠ
2005	4 805 090,00	702 460,00
2006	4 783 100,00	598 840,00
2007	4 538 820,00	675 570,00
2008	5 814 240,00	543 430,00
2009	5 923 520,00	613 350,00
2010	5 060 090,00	911 500,00
2011	4 624 390,00	716 720,00
2012	5 844 070,00	987 640,00
2013	5 686 800,00	933 109,00

Zdroj: Rozpočet obce Bratrušov. [on-line] [2014-12-02].

Dostupné z WWW: <<http://www.rozpocetobce.cz/>>. - vlastní zpracování.

Prostředky určené na financování školy tvoří 9,35 – 18,01 % z celkového rozpočtu obce. Roční náklad na zabezpečení povinné školní docházky se pohybuje ve výši od 13.254,00 Kč do 27.621,00 Kč. Vývoj těchto nákladů je zaznamenán v grafu č. 9.

Graf č. 9 – Roční náklady na žáka z rozpočtu zřizovatele

Zdroj: Rozpočet obce Bratrušov. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozpocetobce.cz/>>. - vlastní zpracování.

Jak u ZŠ Jindřichov, tak u ZŠ Bratrušov je výše ročních neinvestičních nákladů pouze orientační, jelikož nejsou známy účetně rozdělené náklady na ZŠ a MŠ. Organizace obdrží od zřizovatele provozní příspěvek, který je určen pro celé ředitelství, tedy pro součást MŠ,

ZŠ, ŠD a ŠJ. Pro potřebu diplomové práce byl proto v případě obou škol vypočítán roční náklad jako průměr na děti MŠ i žáky ZŠ dohromady. Na rozdíl od ZŠ Jindřichov náklady ZŠ Bratrušov jsou v první polovině sledovaného období téměř stabilní. V roce 2010 dochází k rapidnímu zvýšení o 71,1 %, v dalším roce naopak ke snížení, ale poté se udržují téměř na stejné úrovni. Vývoj nákladů je zde ovlivněn stabilitou výše provozního příspěvku a skutečností, že nízký počet žáků je na škole již dlouhodobým jevem a ve sledovaném období nedochází k tak značným výkyvům jako u ZŠ Jindřichov.

Demografický vývoj v obci nepředpokládá, že by se počet žáků na škole v dohledné době zvýšil. Tato obec je od města Šumperk vzdálena pouhých 5 km. Mnozí rodiče jezdí směrem k tomuto městu a dále do zaměstnání a již od 1. ročníku vozí své děti do úplných škol v Šumperku. Pro děti je to výhodnější, neboť jsou do kolektivu začleněny hned od počátku školní docházky. Starší žáci 2. stupně dojíždějí do úplných škol a někteří z nich rovněž doprovází své mladší sourozence, aby úplnou ZŠ navštěvovali hned od 1. ročníku. Doprava do šumperských škol není náročná a je v podstatě bezpečná, neboť hned u budovy školy v Bratrušově žáci nastoupí do hromadného prostředku dopravního systému a za deset minut vystupují v Šumperku. Od místa zastávky jsou téměř stejně vzdálené dvě ZŠ – Šumavská a Vrchlického. Cesta do školy trvá přibližně deset až patnáct minut, ale trasa na ZŠ Šumavská je z hlediska dopravního provozu bezpečnější.

Při řešení otázky o zrušení ZŠ je v obci Bratrušov situace nepatrně výhodnější, neboť se ZŠ nachází v samostatné budově. To znamená, že pokud by vyhovovaly kapacitní a hygienické požadavky, bylo by možné třídy ZŠ přestěhovat do budovy MŠ, čímž by se alespoň částečně ušetřily finanční prostředky za provoz jedné budovy. Ale z ekonomického hlediska je nejefektivnější návrh na zrušení ZŠ.

V obou případech bylo nastíněno, jak lze postupovat a jak situaci řešit. Stejným způsobem by se problém nenaplněnosti tříd mohl řešit i u ostatních škol, které byly v úvodu kapitoly označeny jako dlouhodobě ekonomicky nerentabilní. Samozřejmě v praxi je tento problém složitější, neboť zřizovatelé musí v souvislosti se zrušením ZŠ řešit ještě spoustu dalších otázek, mezi něž patří především otázka, co počít s budovou po zrušení ZŠ, aby nezůstala prázdná a nechátrala.

Na příkladu obce Jindřichov a Bratrušov bylo navrženo, jak by bylo možné zajistit povinnou školní docházku, aniž by financování této povinnosti způsobovalo zřizovateli neehospodárné hospodaření a neefektivně vynaložené prostředky. V zásadě jde pouze o to,

aby se zavádění školních autobusů stalo běžnou realitou a ne výjimečnou záležitostí. Každá nově zavedená věc sebou přináší ze strany veřejnosti zpočátku nevoli a neochotu přijmout logické argumenty, což je způsobeno především nedůvěrou k nové věci.

6 Zhodnocení výsledků

Z předcházejí kapitoly prokazatelně vyplývá, že zřizovatelé neúplných škol, jež nejsou dostatečně naplněny, zrušením těchto organizací uspoří nemalé finanční prostředky. Těmito úsporami je možné efektivně zvyšovat kvalitu života v celé obci. V případě, že se zřizovateli podaří prodat nebo pronajmout bývalou budovu školy, získá obec další finanční prostředky.

Žáci ze zrušených ZŠ budou docházet na jiné školy, kde se jim zvýší počet žáků a zákonitě klesnou této škole neinvestiční výdaje na žáka. Tento pojem nemá od roku 2013 již takový význam. Podle školského zákona si obce před rokem 2013 mezi sebou musely hradit neinvestiční výdaje za dojíždějící žáky. Některé obce platily úhradu za dojíždějící žáky ve výši až přes 100.000,00 Kč ročně. Pokud by tato povinnost nebyla zrušena, případná optimalizace škol by měla pozitivní vliv v této oblasti i na obce, jichž by se optimalizace ani netýkala, což bude vysvětleno na příkladu ZŠ Jindřichov.

V případě zrušení ZŠ by s největší pravděpodobností většina žáků dojížděla, ať již školním autobusem nebo hromadnou dopravou, do ZŠ Hanušovice, kam dojíždí i žáci z jiných obcí, např. z Malé Moravy. Na této škole by se počet žáků zvýšil o nově příchozí ze ZŠ Jindřichov, což by samozřejmě ovlivnilo náklady na jednoho žáka směrem dolu. Následné snížení nákladů za dojíždějící žáky by samozřejmě uvítaly i ostatní obce, protože by se jim snížily výdaje v této oblasti, aniž by se o to nějakým způsobem přičinily.

Další část diplomové práce bude věnována úsporám v oblasti přímých nákladů na vzdělávání, tedy finančním prostředkům přidělovaných ze státního rozpočtu. Pro vyhodnocení ekonomických efektů zrušení škol jsou použity rozpočtové komponenty z roku 2014.

V následujících tabulkách budou vyčísleny finanční úspory v rámci státního rozpočtu, jež by vznikly v důsledku navrhované optimalizace.

V úvodu hodnocení optimalizace je více rozebrána tematika ekonomického přínosu zrušení školy v *Jindřichově*. V tabulce č. 11 jsou údaje o rozpočtu jednotlivých škol před navrhovanou optimalizací a v další části tabulky jsou vyčísleny rozpočty přímých nákladů jednotlivých škol po provedených změnách.

Tabulka č. 12 – Rozpočet zainteresovaných škol před a po optimalizaci v Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ Jindřichov	59	5,71	1 664 000,00	575 000,00
ZŠ Hanušovice	326	26,22	7 448 000,00	2 606 000,00
Celkem	385	31,93	9 112 000,00	3 181 000,00
ZŠ Jindřichov	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Hanušovice	385	29,82	8 480 000,00	2 968 000,00
Celkem	385	29,82	8 480 000,00	2 968 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Při porovnání ekonomických hodnot je vidět, že dochází k úspoře, protože padesátdevět žáků na úplné škole je mnohem levnějších, což je způsobeno „tvrdšími“ normativy pro výpočet limitu pracovníků a nižší výši rozpočtovaného platu. Přestože se počet žáků nemění, dochází k úspoře 632.000,00 Kč v oblasti platů a k další úspoře na zákonných odvodech ve výši 213.000,00 Kč. Zrušení ZŠ Jindřichov lze zhodnotit jako ekonomicky přínosné, neboť dojde k celkové úspoře finančních prostředků ve výši 845.000,00 Kč.

V další části bude ekonomicky vyhodnoceno zrušení ZŠ *Bratrušov*, kdy budou provedeny dvě alternativy. V první alternativě budou všichni žáci ze zrušené školy dojíždět pouze na ZŠ Šumavská, ve druhé budou žáci dojíždět na dvě ZŠ v Šumperku. Na toto odkazuje tabulka č. 12. Z tabulky je zřejmé, že výdaje ze státního rozpočtu budou stejné, ať již děti ze zrušené školy budou dojíždět pouze na ZŠ Šumavská, nebo bude část navštěvovat tuto školu a druhá část bude docházet na ZŠ Vrchlického. Rozdělení žáků na dvě školy má finanční přínos pouze v oblasti neinvestičních nákladů na žáka, neboť se na obou školách zvýší počet žáků a tím se sníží náklady na žáka.

Tabulka č. 13 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v |Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ Bratrušov	15	2,14	679 000,00	237 000,00
ZŠ Šumavská	639	46,89	13 464 000,00	4 713 000,00
ZŠ Vrchlického	319	25,58	7 259 000,00	2 541 000,00
Celkem	973	74,61	21 402 000,00	7 491 000,00
ZŠ Bratrušov	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Šumavská	654	47,78	13 719 000,00	4 801 000,00
ZŠ Vrchlického	319	25,58	7 259 000,00	2 541 000,00
Celkem	973	73,36	20 978 000,00	7 342 000,00
ZŠ Bratrušov	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Šumavská	646	47,30	13 581 000,00	4 753 000,00
ZŠ Vrchlického	327	26,06	7 398 000,00	2 589 000,00
Celkem	973	73,36	20 979 000,00	7 342 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

I v tomto případě je vidět, že zrušením školy v Bratrušově dojde k úspoře financí v oblasti přímých nákladů na vzdělávání v celkové výši 572.000,00 Kč.

V úvodu kapitoly č. 5 byly vybrány školy, které by případně mohly být zrušeny, protože se dlouhodobě potýkají s nedostatkem žáků a nachází se v přijatelné blízkosti jiné školy. Při zhodnocení důsledků navrhované optimalizace bude pozornost věnována i těmto dalším školám.

ZŠ Hrabenov, jejímž zřizovatelem je obec Ruda nad Moravou, se nachází 2,5 km od úplné ZŠ Ruda nad Moravou. Jmenovaná obec již několik let uvažuje o zrušení ZŠ Hrabenov, ale návrh nebyl odsouhlasen zastupitelstvem, jelikož členy zastupitelstva jsou pedagogické pracovnice školy a před dvěma roky došlo k zateplení budovy, takže škola se nyní nemůže zrušit kvůli dodržení podmínek dotovaného projektu. Na problematiku ZŠ Hrabenov a ZŠ Ruda nad Moravou odkazuje tabulka č. 13.

Tabulka č. 14 – Rozpočet škol před a po optimalizaci v Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ Hrabenov	22	2,99	870 000,00	305 000,00
ZŠ Ruda nad Mor.	346	27,88	8 061 000,00	2 820 000,00
Celkem	368	30,87	8 931 000,00	3 125 000,00
ZŠ Hrabenov	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Ruda nad Mor.	368	29,24	8 449 000,00	2 957 000,00
Celkem	368	29,24	8 449 000,00	2 957 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Rovněž další příklad nám potvrzuje ekonomický přínos zrušení neúplné školy, který činí celkově částku 650.000,00 Kč.

Dalším příkladem bude **ZŠ Olšany**, kdy budou ekonomické důsledky spočítány opět ve dvou alternativách.

V prvním případě bude rozpočet zohledňovat stav, kdy všichni žáci přešli na neúplnou ZŠ Bohutín a následně bude kalkulováno s možností, že by část žáků navštěvovala neúplnou ZŠ Bohutín a zbytek ZŠ Ruda nad Moravou.

Ekonomické zhodnocení tohoto příkladu je znázorněno v tabulce č. 14.

Podle očekávání i v tomto případě vzniká úspora finančních prostředků ze státního rozpočtu. Ale tento návrh optimalizace ukazuje ještě na jednu skutečnost a to, že je z ekonomického hlediska důležité, jak jsou žáci ze zrušené školy rozmístěni. Pokud budou žáci ze zrušené školy navštěvovat dvě různé ZŠ a jedna z nich je neúplná, finanční úspora nebude tak vysoká, protože neúplné ZŠ jsou dražší.

Tabulka č. 15 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v |Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ Olšany	32	4,10	1 142 000,00	399 000,00
ZŠ Bohutín	31	3,55	1 092 000,00	382 000,00
ZŠ Ruda nad Mor.	346	27,88	8 061 000,00	2 820 000,00
<i>Celkem</i>	<i>409</i>	<i>35,53</i>	<i>10 295 000,00</i>	<i>3 601 000,00</i>
ZŠ Olšany	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Bohutín	63	5,83	1 757 000,00	615 000,00
ZŠ Ruda nad Mor.	346	27,88	8 061 000,00	2 820 000,00
<i>Celkem</i>	<i>409</i>	<i>33,71</i>	<i>9 818 000,00</i>	<i>3 435 000,00</i>
ZŠ Olšany	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Bohutín	43	4,44	1 351 000,00	473 000,00
ZŠ Ruda nad Mor.	366	29,11	8 412 000,00	2 944 000,00
<i>Celkem</i>	<i>409</i>	<i>33,55</i>	<i>9 763 000,00</i>	<i>3 417 000,00</i>

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Jak již bylo zmíněno, je to způsobeno příznivějšími komponenty Np a No. Při první variantě je limit pracovníků snížen o 5,12 % a v návaznosti na snížený počet pracovníků je i nižší objem prostředků na platy, a to o 4,63 %.

Při výpočtu druhé varianty je situace po ekonomické stránce odlišná. V oblasti limitu pracovníků dochází ke snížení o 5,57 % a platy jsou nižší o 5,17 %. Úspora je celkově vyšší, protože komponenty na úplných školách jsou „tvrdší“, což má za následek méně vypočítaných úvazků a tím i menší objem prostředků na platy. Ale platy jsou sníženy ještě z jednoho důvodu a tím je nižší rozpočtovaný plat na úplných školách.

Proto je z ekonomického hlediska výhodnější zajistit dopravu žáků školním autobusem hned od počátku na úplnou ZŠ, pokud se nachází v přijatelné vzdálenosti, neboť tam žáci musí stejně dojíždět od 6. ročníku.

Za zmínku stojí rovněž skutečnost, že výuka na neúplných školách nemusí vždy odpovídat úrovni výuky na školách úplných. Samozřejmě, že úroveň výuky je silně ovlivněna

osobností pedagogického pracovníka, jeho profesionálním přístupem, praxí a zájmem. Ale výuka v jednotřídní ZŠ, kdy v jedné třídě se musí učitel věnovat 15 žákům z různých ročníků, je velmi náročná a vyžaduje absolutní profesionalitu spojenou se zájmem o vzdělávání žáků nebo nemůže odpovídat úrovni výuky na školách úplných.

ZŠ Vikýřovice je v sekci neúplných ZŠ školou s nejvyšším počtem a výuka probíhá ve všech pěti ročnících. Právě proto, že doposud nedošlo na škole ke sloučení ročníků, byla škole ve sledovaném období několikrát udělena výjimka z nejnižšího počtu žáků. Hlavním důvodem ke zrušení je velmi blízká vzdálenost do úplné ZŠ 8.května v Šumperku. Téměř všichni žáci tuto školu navštěvují od 2. stupně ZŠ.

Tabulka č. 16 – Rozpočet zainteresovaných škol před a po optimalizaci v Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ Vikýřovice	80	7,14	2 107 000,00	737 000,00
ZŠ 8.května	586	43,37	12 457 000,00	4 360 000,00
Celkem	666	50,51	14 564 000,00	5 097 000,00
ZŠ Vikýřovice	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ 8.května	666	48,06	13 795 000,00	4 828 000,00
Celkem	666	48,06	13 795 000,00	4 828 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Podle očekávání i v tomto modelovém případě vznikla finanční úspora. Navrhovanou změnou by mzdové prostředky byly ušetřeny ve výši 769 000,00Kč, zákonné odvody ve výši 269 000,00Kč. U této školy je úspora finančních prostředků o hodně vyšší než u ostatních škol, protože školu navštěvuje o hodně více žáků. Značný počet nově přichozích žáků by ale v žádném případě neohrozil překročení povolené kapacity u ZŠ 8.května.

Poslední školou navrženou ke zrušení je ZŠ Dolní Studénky, jež je typicky školou s nedostatečným počtem žáků. U zmíněné školy budou při zhodnocení použity opět dvě alternativy výpočtu. V prvním výpočtu budou žáci rozděleni na dvě úplné ZŠ v Sudkově a Šumperku. Druhá alternativa bude hodnotit situaci, kdy všichni žáci přejdou do ZŠ

Sudkov, která se vzdálenostně nachází blíže a navíc se jedná o úplnou ZŠ, která se potýká s nedostatečnou naplněností tříd a příchod nových žáků by tento problém částečně vyřešil.

Tabulka č. 17 – Rozpočet dotčených škol před a po optimalizaci v |Kč

	Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody
ZŠ D. Studénky	19	2,71	790 000,00	276 000,00
ZŠ Dr.E.Beneše	479	36,35	10 395 000,00	3 638 000,00
ZŠ Sudkov	151	14,93	4 258 000,00	1 490 000,00
<i>Celkem</i>	<i>649</i>	<i>53,99</i>	<i>15 443 000,00</i>	<i>5 404 000,00</i>
ZŠ D. Studénky	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Dr.E.Beneše	490	37,01	10 584 000,00	3 704 000,00
ZŠ Sudkov	159	15,59	4 441 000,00	1 554 000,00
	<i>649</i>	<i>52,60</i>	<i>15 025 000,00</i>	<i>5 258 000,00</i>
<i>Celkem</i>				
ZŠ D. Studénky	0	0,00	0,00	0,00
ZŠ Dr.E.Beneše	479	36,35	10 395 000,00	3 638 000,00
ZŠ Sudkov	170	16,03	4 557 000,00	1 595 000,00
<i>Celkem</i>	<i>649</i>	<i>52,38</i>	<i>14 952 000,00</i>	<i>5 233 000,00</i>

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Ekonomicky výhodnější je varianta, v níž všichni žáci přejdou do ZŠ Sudkov. A nutno podotknout, že i z praktického hlediska by bylo vhodné upřednostňovat tuto možnost, protože v Sudkově je žáků nedostatek. Samozřejmě, že každá škola uvítá příchod nových žáků, neboť s jejich příchodem tečou do školy i nové finanční prostředky, ale pro ZŠ Dr.E.Beneše by příchod devatenácti žáků neměl tak zásadní význam jako pro ZŠ v Sudkově.

V následující tabulce č. 17 je pro větší přehlednost vyčíslena celková úspora, k níž by došlo, pokud by v rámci optimalizace bylo zrušeno pouze pět neúplných ZŠ. V případě, že u jednotlivých škol bylo při výpočtu úspory využito více variant, v tabulce bude uvedena ekonomicky výhodnější varianta.

Tabulka č. 18 – Vyčíslení celkové úspory při optimalizace pěti neúplných ZŠ

	Limit pracovní ků	Platy	Zákonné odvody	Celkem
ZŠ Jindřichov	2,11	632 000,00	213 000,00	845 000,00
ZŠ Bratrušov	1,25	424 000,00	149 000,00	573 000,00
ZŠ Hrabenov	1,63	482 000,00	168 000,00	650 000,00
ZŠ Olšany	1,98	532 000,00	184 000,00	716 000,00
ZŠ Vikýřovice	2,45	769 000,00	269 000,00	1 038 000,00
ZŠ Dolní Studénky	1,61	491 000,00	171 000,00	662 000,00
CELKEM	11,03	3 330 000,00	1 154 000,00	4 484 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Pokud by k obdobným optimalizacím přistoupily i obce dalších obcí s rozšířenou působností, kterých se v Olomouckém kraji nachází třináct, mělo by regionální školství v tomto kraji čistě teoreticky k dispozici 43 290 000,00Kč na zvýšení rozpočtovaných platů pracovníků školství. Částka je opravdu teorií, neboť každá obec s rozšířenou působností má jinou strukturu a rozmístění škol.

V ekonomickém zhodnocení navrhované optimalizace byla soustředěna pozornost pouze na součást ZŠ. Pokud by uvedené školy byly zrušeny, přestala by fungovat ŠD a ŠJ. Automaticky by se změnil rozpočet i na těchto součástech, ale finanční úspora by nebyla tak výrazná. Jen pro zajímavost budou v tabulce č. 18 znázorněny rozpočty ŠD podle určitého počtu žáků, aby bylo patrné, že i v této oblasti bude výsledek po ekonomické stránce pozitivní. Je to způsobeno opět tím, že pro zvyšující se počet žáků se komponent Np mění směrem dolu.

Tabulka č. 19 – Imaginární rozpočet na ŠD

Počet žáků	Limit pracovníků	Platy	Zákonné odvody	Celkem
15	0,53	124 000,00	43 000,00	167 000,00
30	1,02	238 000,00	83 000,00	321 000,00
45	1,51	352 000,00	123 000,00	475 000,00
60	2,00	467 000,00	163 000,00	630 000,00
75	2,47	576 000,00	202 000,00	778 000,00
90	2,95	688 000,00	241 000,00	929 000,00

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Jestliže rozpočtovaně vychází pro patnáct žáků na ŠD 0,53 pracovníka a 124 000,00Kč na platech, tak čistě matematicky by pro 90 žáků mělo být stanoveno šestkrát více. Pak by závazný ukazatel na dané součásti vycházel 3,18 pracovníků. Při výpočtu je však limit pracovníků stanoven na 2,95, což je o 7,23 % méně. V oblasti platů dochází při stejném výpočtu ke snížení o 7,53 %. Z uvedeného lze usuzovat, že při optimalizaci by na ŠD došlo ke snížení potřeby prostředků na platy zhruba o 7 %.

Na několika příkladech bylo znázorněno, že zabezpečení povinné školní docházky na nedostatečně naplněných neúplných školách je jednoznačně neefektivní jak pro zřizovatele, tak pro rozpočet přímých nákladů regionálního školství.

Cílem navrhované optimalizace není rušení škol jako takové, ale finanční důsledky těchto kroků. Jedná se o to, že v současné situaci je hodně škol, kde vypočítaný rozpočet přímých nákladů na vzdělávání někdy nestačí škole na pokrytí nárokových složek platu – platový tarif, příplatek za vedení a třídnictví, případně zvláštní příplatek. Opravdu výjimečně jsou na školách pracovníkům vypláceny pravidelně osobní příplatky. Ředitel tak nemůže ohodnotit práci pracovníků školy, ztrácí se motivace pro pracovníky a může se to odrážet i na úrovni vzdělávání.

Pokud by mohl být zvýšen rozpočtováný plat a ředitel by mohl disponovat takovým objemem financí, který by mu dovolil pravidelně finančně ohodnocovat práci svých pracovníků škol, určitě by se jemu a jeho personálu pracovalo lépe.

7 Závěr

Smyslem diplomové práce bylo vysvětlit a analyzovat systém financování regionálního školství - obecních škol, včetně všech rozpočtovaných aspektů důležitých pro stanovení konečného rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání a dále zamyslet se nad tím, jestli je financování obecních škol vždy ekonomicky efektivní a hospodárné. Tato problematika byla posouzena a zhodnocena jak z hlediska zřizovatelů škol, tak z hlediska nákladů ze státního rozpočtu. Cílem práce bylo navrhnout v síti škol změny, jež by z hlediska finanční nákladovosti zajistily výhodnější podmínky pro organizaci a provoz jednotlivých ZŠ, což by pozitivně ovlivnilo rozpočet zřizovatele. Záměrem navrhované optimalizace, která by se mohla případně týkat ještě i dalších škol, bylo ukázat, že zabezpečení povinné školní docházky lze zajistit i jiným způsobem, jež není finančně tak náročný. Na příkladu několika škol bylo jasně prokázáno, že ekonomický efekt v oblasti přímých nákladů není zanedbatelný, protože zrušením čtyř neúplných škol dochází v platech k úspoře 2.000.000,00 Kč. Zrušením nedostatečně naplněných škol, a nemusí se jednat pouze o školy neúplné, by se významně změnila situace regionálního školství na Šumpersku. Optimalizace by měla za následek, že všechny školy v obvodu obce by byly optimálně naplněny a snížily by se neinvestiční náklady na žáka. Navíc ze státního rozpočtu by se finanční prostředky, přidělené na stejný počet žáků, rozdělovaly mezi menší počet škol, tudíž by každé škole zákonitě připadlo více finančních prostředků.

Na základě výsledků vycházejících z provedené analýzy lze potvrdit, že v případě zrušení nedostatečně naplněných škol dojde na ostatních školách v obvodu obce ke zvýšení počtu žáků, což se pozitivně projeví v rozpočtu přímých nákladů a ve snížení neinvestičních nákladů na jednoho žáka.

Rovněž lze potvrdit i druhou hypotézu, neboť navrhovaná optimalizace by měla ekonomický přínos i pro obce, u nichž ke změně v síti nedojde. Úspora by vznikla v oblasti obecních výdajů za dojíždějící žáky. Potvrzení či vyvrácení této hypotézy je čistě hypotetické, protože obce již nemají povinnost hradit mezi sebou náklady za dojíždějící žáky. Ale jelikož se diplomová práce zabývá obdobím, kdy tato povinnost dle školského zákona platila, byla této problematice věnována ještě pozornost.

K potvrzení obou hypotéz autor dospěl na základě provedených analýz a jejich výsledků, z nichž jednoznačně vyplývá, že financování obecního školství by pro školy bylo

ekonomicky mnohem efektivnější, kdyby v obvodu obce existoval menší počet škol s optimální naplněností.

Při zpracování práce, získávání ekonomických ukazatelů a především zhodnocení důsledků navrhované optimalizace autor dospěl k tomuto závěru:

- Demografický vývoj v některých obcích se nevyvíjí pro existenci školy perspektivně, mladí občané odchází za prací do větších měst, populace stárne.
- Financování ZŠ je pro většinu malých obcí značnou výdajovou zátěží, hlavně v případě když se jedná o školu výjimečnou.
- U výjimečné školy finance dokrývající chybějící prostředky na platy a zákonné odvody jsou další částí výdajů obecního rozpočtu, která by mohla být využita efektivněji při naplňování obecních celospolečenských zájmů, jež se dotýkají všech obyvatel obce.
- Zřizovatelé škol se v posledních letech ze svých rozpočtů podílejí na financování výdajů, jež by měly být hrazeny ze státního rozpočtu. Jedná se o dokrývání platů pro provozní pracovníky, což je výdaj vyplývající z pracovněprávních vztahů, tudíž výdaj hrazený dle školského zákona ze státního rozpočtu. Rovněž normativy na ONIV jsou tak nízké, že školám nestačí na pokrytí nezbytných potřeb a musí je dofinancovávat z obecního rozpočtu.
- Při zachování stávajícího počtu škol v obvodu obce bude v souladu s demografickým vývojem počet žáků klesat a do problému s naplněností tříd se dostanou i školy úplné. Následně se bude zvyšovat počet výjimečných škol a stále více obcí bude doplácet na platy. Výše tohoto doplatku bude postupně narůstat, neboť platy pedagogických pracovníků se postupně zvyšují podle délky odpracované praxe a také v souvislosti se zvyšováním platů ve veřejné správě. Současně bude docházet ke zvyšování neinvestičních nákladů na jednoho žáka.
- Navrhovanou optimalizací dojde k pozitivním změnám při výpočtu rozpočtu přímých nákladů na vzdělávání. Stávající školy při zvýšeném počtu žáků obdrží rozpočet s vyšším limitem pracovníků a všech rozpočtových ukazatelů.
- V důsledku sníženého počtu škol dojde k celkové úspoře, jež by měla významný vliv pro financování celého Olomouckého kraje.
- Úspora vznikne hned z několika důvodů:

- bylo dokázáno, že např. na patnáct žáků na úplné škole vychází nižší limit pracovníků než na škole neúplné – menší limit pracovníků znamená menší potřebu prostředků na platy
- přestože v důsledku navýšeného počtu žáků naroste limit pracovníků a objem prostředků na platy, zvýšení nebude tak velké, protože na úplných školách je rozpočtováný plat nižší
- do rozpočtu neúplných škol, kterým vychází závazný ukazatel deset pracovníků a méně, se jednorázově přidává částka do výše 30.000,00 Kč. Jedná se o zohlednění příplatku za vedení a v případě, že se počet takových organizací optimalizací sníží, opět se sníží vynaložené finanční prostředky.
- V Olomouckém kraji se nachází poměrně velký počet neúplných škol, hlavně na Šumpersku a Jesenicku, což má nepochybně vliv na celkové financování regionálního školství v tomto kraji. Pokud by k optimalizaci přistoupili zřizovatelé obcí v rámci všech obcí s rozšířenou působností, efektivní dopady by měly dalekosáhlé důsledky. Výše finančních prostředků obdržených ze státního rozpočtu by zůstala zachována a rozdělovala by se mezi menší množství škol a ještě k tomu by se jednalo převážně o školy úplné.
- Tyto ušetřené finance by mohly být použity na navýšení rozpočtovaného platu, čímž by se Olomoucký kraj v oblasti tohoto komponentu dostal v rámci celorepublikového srovnání na vyšší úroveň, než se nachází v současné době.
- Z uvedeného vyplývá, že případná optimalizace sítě, jež by se rozšířila i na ostatní obce s rozšířenou působností měla velmi příznivý dopad na celkové financování regionálního školství, což by zlepšilo postavení Olomouckého kraje při srovnávání s jinými kraji v oblasti komponentů normativního rozpočtu.

Diplomová práce podává základní informace o stavu škol v obvodu obce s rozšířenou působností, předkládá možné varianty případné optimalizace, ale především poukazuje na neefektivnost udržování nedostatečně naplněných škol. Záměrem práce bylo poskytnout prokazatelné ekonomické údaje o pozitivních důsledcích optimalizace. Autor pracuje s čistě ekonomickými údaji, je oproštěn od reality života v obci. Při předkládání argumentů není ovlivněn politickými rozhodnutími, nemusí bojovat s nevolí rodičů a nezohledňuje aspekty, které zřizovatel musí při rozhodování o zrušení školy v obci brát v potaz.

Na závěr je důležité poznamenat, že problematika obecních škol není pouze námětem pro diplomové práce. Toto téma je velmi aktuální. Důkazem tohoto tvrzení je zřízení pracovního týmu zabývajícího se realizací projektu Podpora meziobecní spolupráce „Pojďme společně podpořit meziobecní spolupráci“. Projekt je hrazen z operačního programu Lidské zdroje a kromě jiného se pracovníci zabývali analýzou stavu školství v obci s rozšířenou působností Šumperk. Předmětem analýzy byly počty žáků na školách, naplněnost tříd, aprobovanost pedagogických pracovníků, počty pracovníků na školách apod. Na základě výsledků analýzy pracovníci týmu komunikují se starosty jednotlivých obcí a navrhují jim možnosti vzájemné spolupráce v oblasti zajištění povinné školní docházky. Jinými slovy se jedná o návrhy na optimalizaci sítě škol.

Financování regionálního školství není jednoduchou záležitostí, každý kraj řeší své specifické problémy a nedostatek finančních prostředků. V budoucnu by mohlo v této oblasti dojít k velmi významným změnám, neboť MŠMT neustále hovoří o reformě financování. Teprve čas ukáže, zda reforma v podstatě nedonutí zřizovatele nenaplněných škol k jejich zrušení.

8 Seznam použitých zdrojů

Knihy:

- OCHRANA, F.; PAVEL, J.; VÍTEK, L. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
- MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.
- PEKOVÁ, J.; PILNÝ, J.; JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vydání. Praha : MANAGEMENT PRESS, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- REKTOŘÍK, J. a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2.aktualizované vyd. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86929-29-3
- REKTOŘÍK, J. A KOL. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2.vyd. Praha : EKOPRESS, 2007. 187s. ISBN 978-80-86929-25-5.
- VALENTA, J. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem k 01.04.2007*. Olomouc: ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-387-6.

Časopisy:

- Školní autobusy v Čechách a ve světě. Časopis *Karosář plus*, č. 3/2005, str. 9
- *Učitelské noviny* – týdeník pro učitele a přátele školy, 2009, roč.112, č. 33 ze dne 29.09.2009, str. 14. ISSN 0139-5718
- *Učitelské noviny* – týdeník pro učitele a přátele školy, 2009, roč.112, č. 45 ze dne 08.12.2009, str. 7. ISSN 0139-5718

Legislativa:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.
- Vyhláška č. 492/2005 Sb., ze dne 8. prosince 2005 o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- 28 768/2005-45, směrnice MŠMT ze dne 12. prosince 2005

Elektronické publikace:

- Sdružení místních samospráv ČR; [on-line] [2014-06-15]. Dostupné z WWW: <http://www.smscr.cz/archiv/content_cz/informacni_zpravodaj_zlastni_vydani_2013.pdf>.
- MĚŘIČKA, Radim. *Dokumenty pracovní skupiny PS pro financování samospráv* [on-line]. Zlín. Sdružení místních samospráv. 2013 [18.06.2014] [2014-06-15]. Dostupné z WWW: <http://smscr.cz/pracovni_skupiny_SMS.php?tym=1>.
- Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení Olomouckého kraje na rok 2014. [on-line] [2014-07-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/4163/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2014.doc>>.
- Města a obce; [on-line] [2014-09-05]. Dostupné z WWW: <http://www.mesta.obce.cz/obce_orp.asp?zujorp=523704>
- ZŠ a MŠ údolí Desné; [on-line] [2014-09-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolydesna.cz/-/zamestnanci-kontakty-mapa-20>>.
- CEVRO, Liberálně konzervativní akademie. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW:<<http://www.cevro.cz/cs/219552-optimalizace-skolstvi-musi-pokracovat>>.
- Záměr optimalizace sítě škol, předškolních a školních zařízení v Děčíně. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/prilohy/optimalizace-skol.pdf>.

- Google. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/maps>>.
- Oficiální webové stránky obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.jindrichovsu.cz>>.
- Jindřichov, Výroční zpráva. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolajindrichov.cz/dokumenty/vyrocnizprava>>.
- Rozpočet obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozpocetobce.cz/>>.
- Rozpočet obce Bratrušov. [on-line] [2014-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozpocetobce.cz/>>.
- HUSNÍK, Petr. *Učitelské noviny: Svaz měst a obcí - Budou pro obce školy přepychem ?* [on-line]. Praha. Gnosis spol. s.r.o., 03/2012 [2014-06-18], dostupné z WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=6388>>.
- Oficiální webové stránky obce Jindřichov. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.jindrichovsu.cz>>.
- Svazek ZŠ a MŠ Údolí Desné. [on-line] [2014-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.skolydesna.cz/-/skolni-autobus-1050>>.
- Co je svazková škola? [on-line] [2015-11-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.svazkoveskoly.cz/metodiky-a-e-learning/starosta-2>>.

9 Přílohy

9.1 Seznam zkratk

EU	Evropská unie
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIV	neinvestiční výdaje
No	Normativ nepedagogického pracovníka
Np	Normativ pedagoga
NPp	Normativní počet pedagogických pracovníků
NPo	Normativní počet nepedagogických pracovníků
ONIV	ostatní neinvestiční výdaje
OON	ostatní osobní náklady
Po	Rozpočtovaný plat nepedagogického pracovníka
Pp	Rozpočtovaný plat pedagoga
RUD	Rozpočtové určení daně
ŠD	školní družina
ŠJ	školní jídelna
ŠPO	školská právnická osoba
ÚSC	územní samosprávný celek
ZŠ	základní škola

9.2 Přílohy

Příloha č. 1 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2005

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	315	15	21,0	149	7	21,3	166	8	20,8
Bohdíkov	27	2	13,5	27	2	13,5	0	0	0,0
Bohdíkov - Raškov	26	2	13,0	26	2	13,0	0	0	0,0
Bohutín - V	36	3	12,0	36	3	12,0	0	0	0,0
Branná - V	12	1	12,0	12	1	12,0	0	0	0,0
Bratrušov - V	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	0,0
Bušín	13	1	13,0	13	1	13,0	0	0	0,0
Dolní Studénky	27	2	13,5	27	2	13,5	0	0	0,0
Hanušovice	494	22	22,5	223	10	22,3	271	12	22,6
Hrabenov	14	1	14,0	14	1	14,0	0	0	0,0
Hrabišín	140	8	17,5	51	4	12,8	89	4	22,3
Chromeč	32	2	16,0	32	2	16,0	0	0	0,0
Jindřichov	91	5	18,2	91	5	18,2	0	0	0,0
Libina	353	17	20,8	188	9	20,9	165	8	20,6
Loučná nad Desnou	187	9	20,8	103	5	20,6	84	4	21,0
Nový Malín	228	11	20,7	147	7	21,0	81	4	20,3
Olšany	28	2	14,0	28	2	14,0	0	0	0,0
Oskava - V	148	9	16,4	85	5	17,0	63	4	15,8
Rapotín	88	5	17,6	88	5	17,6	0	0	0,0
Sobotín - Petrov	284	16	17,8	139	8	17,4	145	8	18,1
Písařov - V	27	3	9,0	27	3	9,0	0	0	0,0
Ruda nad Moravou	397	17	23,4	145	7	20,7	252	10	25,2
Staré Město	222	10	22,2	107	5	21,4	115	5	23,0
Sudkov	178	9	19,8	83	5	16,6	95	4	23,8
Špk, E. Beneše 1	590	24	24,6	257	11	23,4	333	13	25,6
Špk, 8. května 63	735	30	24,5	329	14	23,5	406	16	25,4
Špk, Sluneční 38	526	24	21,9	215	11	19,5	311	13	23,9
Špk, Vrchlického 22	427	19	22,5	219	10	21,9	208	9	23,1
Špk, Šumavská 21	713	28	25,5	367	14	26,2	346	14	24,7
Velké Losiny	259	13	19,9	119	5	23,8	140	8	17,5
Vikýřovice - V	57	4	14,3	57	4	14,3	0	0	0,0
Celkem	6 699	316	21,2	3 429	172	19,9	3 270	144	22,7

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 2 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2006

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	306	14	21,9	138	6	23,0	168	8	21,0
Bohdíkov	31	2	15,5	31	2	15,5	0	0	
Bohdíkov - Raškov	26	2	13,0	26	2	13,0	0	0	
Bohutín – V	39	3	13,0	39	3	13,0	0	0	
Bratrušov – V	21	2	10,5	21	2	10,5	0	0	
Bušín	12	1	12,0	12	1	12,0	0	0	
Dolní Studénky - V	19	2	9,5	19	2	9,5	0	0	
Hanušovice	471	20	23,6	221	10	22,1	250	10	25,0
Hrabenov	20	2	10,0	20	2	10,0	0	0	
Hrabišín	122	7	17,4	39	3	13,0	83	4	20,8
Chromeč	33	2	16,5	33	2	16,5	0	0	
Jindřichov	85	5	17,0	85	5	17,0	0	0	
Libina	333	17	19,6	168	9	18,7	165	8	20,6
Loučná nad Desnou	176	9	19,6	97	5	19,4	79	4	19,8
Nový Malín	233	11	21,2	145	7	20,7	88	4	22,0
Olšany	29	2	14,5	29	2	14,5	0	0	
Oskava – V	145	9	16,1	88	5	17,6	57	4	14,3
Rapotín	152	7	21,7	99	5	19,8	53	2	26,5
Sobotín – Petrov	236	13	18,2	120	8	15,0	116	5	23,2
Písařov	23	2	11,5	23	2	11,5	0	0	
Ruda nad Moravou	386	16	24,1	122	5	24,4	264	11	24,0
Staré Město	220	10	22,0	110	5	22,0	110	5	22,0
Sudkov	166	9	18,4	85	5	17,0	81	4	20,3
Špk, E. Beneše 1	586	23	25,5	254	10	25,4	332	13	25,5
Špk, 8. května 63	690	29	23,8	313	14	22,4	377	15	25,1
Špk, Sluneční 38	462	21	22,0	185	10	18,5	277	11	25,2
Špk, Vrchlického 22	419	18	23,3	207	9	23,0	212	9	23,6
Špk, Šumavská 21	656	27	24,3	331	14	23,6	325	13	25,0
Velké Losiny	237	11	21,5	109	5	21,8	128	6	21,3
Vikýřovice – V	58	4	14,5	58	4	14,5	0	0	
Celkem	6 392	300	21,3	3 227	164	19,7	3 165	136	23,3

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 3 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2007

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	296	15	19,7	136	7	19,4	160	8	20,0
Bohdíkov	37	2	18,5	37	2	18,5	0	0	
Bohdíkov - Raškov	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	
Bohutín	42	3	14,0	42	3	14,0	0	0	
Bratrušov – V	22	2	11,0	22	2	11,0	0	0	
Bušín	11	1	11,0	11	1	11,0	0	0	
Dolní Studénky	18	2	9,0	18	2	9,0	0	0	
Hanušovice	462	20	23,1	205	10	20,5	257	10	25,7
Hrabenov	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	
Hrabišín	123	7	17,6	40	3	13,3	83	4	20,8
Chromeč	32	2	16,0	32	2	16,0	0	0	
Jindřichov – V	73	5	14,6	73	5	14,6	0	0	
Libina	316	16	19,8	155	8	19,4	161	8	20,1
Loučná nad Desnou	165	9	18,3	84	5	16,8	81	4	20,3
Nový Malín	243	10	24,3	146	6	24,3	97	4	24,3
Olšany	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	
Oskava – V	144	9	16,0	89	5	17,8	55	4	13,8
Rapotín	179	8	22,4	103	5	20,6	76	3	25,3
Sobotín - Petrov	160	9	17,8	70	5	14,0	90	4	22,5
Písařov	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	
Ruda nad Moravou	359	15	23,9	134	6	22,3	225	9	25,0
Staré Město	190	9	21,1	99	5	19,8	91	4	22,8
Sudkov	163	9	18,1	79	5	15,8	84	4	21,0
Špk, E. Beneše 1	528	21	25,1	246	10	24,6	282	11	25,6
Špk, 8. května 63	643	28	23,0	312	14	22,3	331	14	23,6
Špk, Sluneční 38	411	18	22,8	174	9	19,3	237	9	26,3
Špk, Vrchlického 22	403	18	22,4	207	9	23,0	196	9	21,8
Špk, Šumavská 21	608	25	24,3	319	13	24,5	289	12	24,1
Velké Losiny	216	10	21,6	106	5	21,2	110	5	22,0
Vikýřovice – V	58	4	14,5	58	4	14,5	0	0	
Celkem	6 002	285	21,1	3 097	159	19,5	2 905	126	23,1

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 4 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2008

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	283	13	21,8	131	5	26,2	152	8	19,0
Bohdíkov	39	3	13,0	39	3	13,0	0	0	0,0
Bohdíkov - Raškov	15	1	15,0	15	1	15,0	0	0	0,0
Bohutín – V	33	3	11,0	33	3	11,0	0	0	0,0
Bratrušov – V	21	2	10,5	21	2	10,5	0	0	0,0
Bušín	14	1	14,0	14	1	14,0	0	0	0,0
Dolní Studénky - V	20	2	10,0	20	2	10,0	0	0	0,0
Hanušovice	426	18	23,7	191	9	21,2	235	9	26,1
Hrabenov	24	2	12,0	24	2	12,0	0	0	0,0
Hrabišín	111	6	18,5	40	2	20,0	71	4	17,8
Chromeč	30	2	15,0	30	2	15,0	0	0	0,0
Jindřichov – V	63	5	12,6	63	5	12,6	0	0	0,0
Libina	315	16	19,7	156	8	19,5	159	8	19,9
Loučná nad Desnou	157	9	17,4	84	5	16,8	73	4	18,3
Nový Malín	247	11	22,5	149	7	21,3	98	4	24,5
Olšany	26	2	13,0	26	2	13,0	0	0	0,0
Oskava – V	133	9	14,8	85	5	17,0	48	4	12,0
Údolí Desné	392	20	19,6	217	12	18,1	175	8	21,9
Písařov	24	2	12,0	24	2	12,0	0	0	0,0
Ruda nad Moravou	353	15	23,5	136	6	22,7	217	9	24,1
Staré Město	197	10	19,7	111	6	18,5	86	4	21,5
Sudkov	155	9	17,2	79	5	15,8	76	4	19,0
Špk, E. Beneše 1	567	26	21,8	273	13	21,0	294	13	22,6
Špk, 8. května 63	603	26	23,2	313	14	22,4	290	12	24,2
Špk, Sluneční 38	387	17	22,8	182	8	22,8	205	9	22,8
Špk, Vrchlického 22	383	17	22,5	193	9	21,4	190	8	23,8
Špk, Šumavská 21	625	25	25,0	352	14	25,1	273	11	24,8
Velké Losiny	201	10	20,1	91	5	18,2	110	5	22,0
Vikýřovice – V	54	4	13,5	54	4	13,5	0	0	0,0
Celkem	5 898	286	20,6	3 146	162	19,4	2 752	124	22,2

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 5 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2009

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	286	13	22,0	130	5	26,0	156	8	19,5
Bohdíkov	49	3	16,3	49	3	16,3	0	0	
Bohutín – V	31	3	10,3	31	3	10,3	0	0	
Bratrušov – V	18	2	9,0	18	2	9,0	0	0	
Bušín	16	1	16,0	16	1	16,0	0	0	
Dolní Studénky – V	18	2	9,0	18	2	9,0	0	0	
Hanušovice	387	16	24,2	165	8	20,6	222	8	27,8
Hrabenov	26	2	13,0	26	2	13,0	0	0	
Hrabišín – V	92	6	15,3	35	2	17,5	57	4	14,3
Chroměč	29	2	14,5	29	2	14,5	0	0	
Jindřichov – V	53	5	10,6	53	5	10,6	0	0	
Libina	293	15	19,5	156	8	19,5	137	7	19,6
Loučná nad Desnou	144	9	16,0	76	5	15,2	68	4	17,0
Nový Malín	251	11	22,8	150	7	21,4	101	4	25,3
Olšany	30	2	15,0	30	2	15,0	0	0	
Oskava – V	126	9	14,0	73	5	14,6	53	4	13,3
Údolí Desné	392	20	19,6	217	12	18,1	175	8	21,9
Písařov – V	23	2	11,5	23	2	11,5	0	0	
Ruda nad Moravou	338	15	22,5	143	6	23,8	195	9	21,7
Staré Město	173	10	17,3	94	6	15,7	79	4	19,8
Sudkov	151	9	16,8	75	5	15,0	76	4	19,0
Špk, E. Beneše 1	531	24	22,1	273	13	21,0	258	11	23,5
Špk, 8. května 63	568	25	22,7	321	14	22,9	247	11	22,5
Špk, Sluneční 38	349	18	19,4	182	10	18,2	167	8	20,9
Špk, Vrchlického 22	340	15	22,7	163	8	20,4	177	7	25,3
Špk, Šumavská 21	610	25	24,4	347	14	24,8	263	11	23,9
Velké Losiny	176	9	19,6	93	5	18,6	83	4	20,8
Vikýřovice – V	56	4	14,0	56	4	14,0	0	0	
Celkem	5 556	277	20,1	3 042	161	18,9	2 514	116	21,7

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 6 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2010

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	267	12	22,3	133	5	26,6	134	7	19,1
Bohdíkov	53	3	17,7	53	3	17,7	0	0	0,0
Bohutín	27	2	13,5	27	2	13,5	0	0	0,0
Bratrušov – V	12	2	6,0	12	2	6,0	0	0	0,0
Bušín	21	1	21,0	21	1	21,0	0	0	0,0
Dolní Studénky - V	21	2	10,5	21	2	10,5	0	0	0,0
Hanušovice	367	16	22,9	161	8	20,1	207	8	25,9
Hrabenov	28	2	14,0	28	2	14,0	0	0	0,0
Hrabišín – V	90	6	15,0	42	2	21,0	48	4	12,0
Chromeč	27	2	13,5	27	2	13,5	0	0	0,0
Jindřichov – V	52	5	10,4	52	5	10,4	0	0	0,0
Libina	274	14	19,6	158	8	19,8	116	6	19,3
Loučná nad Des. - V	131	9	14,6	70	5	14,0	61	4	15,3
Nový Malín	262	12	21,8	161	8	20,1	101	4	25,3
Olšany	29	2	14,5	29	2	14,5	0	0	0,0
Oskava – V	120	9	13,3	69	5	13,8	52	4	13,0
Údolí Desné	381	22	17,3	220	14	15,7	161	8	20,1
Písařov	25	2	12,5	25	2	12,5	0	0	0,0
Ruda nad Moravou	323	15	21,5	153	7	21,9	170	8	21,3
Staré Město	195	10	19,5	124	6	20,7	71	4	17,8
Sudkov – V	148	9	16,4	72	5	14,4	76	4	19,0
Špk, E. Beneše 1	487	22	22,1	268	13	20,6	227	9	25,2
Špk, 8. května 63	567	25	22,7	322	15	21,5	245	10	24,5
Špk, Sluneční 38	329	17	19,4	177	9	19,7	152	8	19,0
Špk, Vrchlického 22	330	15	22,0	164	8	20,5	166	7	23,7
Špk, Šumavská 21	591	26	22,7	340	15	22,7	253	11	23,0
Velké Losiny	171	9	19,0	92	5	18,4	79	4	19,8
Vikýřovice – V	57	4	14,3	57	4	14,3	0	0	0,0
Celkem	5 385	275	19,6	3 078	165	18,7	2 319	110	21,1

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 7 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2011

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	268	12	22,3	129	5	25,8	139	7	19,9
Bohdíkov	52	3	17,3	52	3	17,3			0,0
Bohutín	25	2	12,5	25	2	12,5			0,0
Bratrušov – V	13	2	6,5	13	2	6,5			0,0
Bušín	26	2	13,0	26	2	13,0			0,0
Dolní Studénky – V	22	2	11,0	22	2	11,0			0,0
Hanušovice	375	16	23,4	182	8	22,8	193	8	24,1
Hrabenov	25	2	12,5	25	2	12,5			0,0
Hrabišín – V	93	7	13,3	47	3	15,7	46	4	11,5
Chroměč	31	2	15,5	31	2	15,5			0,0
Jindřichov – V	47	5	9,4	47	5	9,4			0,0
Libina	265	14	18,9	143	8	17,9	122	6	20,3
Loučná nad Des. - V	119	9	13,2	61	5	12,2	58	4	14,5
Nový Malín	269	13	20,7	180	9	20,0	89	4	22,3
Olšany	25	2	12,5	25	2	12,5			0,0
Oskava – V	127	9	14,1	69	5	13,8	58	4	14,5
Údolí Desné	381	22	17,3	231	14	16,5	150	8	18,8
Písařov – V	18	2	9,0	18	2	9,0			0,0
Ruda nad Moravou	329	13	25,3	143	5	28,6	186	8	23,3
Staré Město	190	11	17,3	105	6	17,5	85	5	17,0
Sudkov – V	146	9	16,2	73	5	14,6	73	4	18,3
Špk, E. Beneše 1	496	22	22,5	277	13	21,3	219	9	24,3
Špk, 8. května 63	562	24	23,4	313	14	22,4	249	10	24,9
Špk, Sluneční 38	305	16	19,1	163	9	18,1	142	7	20,3
Špk, Vrchlického 22	335	16	20,9	169	9	18,8	169	7	24,1
Špk, Šumavská 21	588	24	24,5	346	14	24,7	242	10	24,2
Velké Losiny	163	9	18,1	86	5	17,2	77	4	19,3
Vikýřovice – V	58	4	14,5	58	4	14,5			0,0
Celkem	5 353	274	19,5	3 059	165	18,5	2 297	109	21,1

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 8 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2012

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	260	12	21,7	124	5	24,8	136	7	19,4
Bohdíkov	52	3	17,3	52	3	17,3			0,0
Bohutín – V	23	2	11,5	23	2	11,5			0,0
Bratrušov – V	15	2	7,5	15	2	7,5			0,0
Bušín	28	2	14,0	28	2	14,0			0,0
Dolní Studénky	22	2	11,0	22	2	11,0			0,0
Hanušovice	355	15	23,7	163	7	23,3	192	8	24,0
Hrabenov – V	22	2	11,0	22	2	11,0			0,0
Hrabišín – V	98	8	12,3	55	4	13,8	43	4	10,8
Chromeč	28	2	14,0	28	2	14,0			0,0
Jindřichov – V	52	5	10,4	52	5	10,4			0,0
Libina	265	13	20,4	143	8	17,9	122	5	24,4
Loučná nad Des. - V	125	9	13,9	58	5	11,6	67	4	16,8
Nový Malín	294	13	22,6	189	8	23,6	105	5	21,0
Olšany	27	2	13,5	27	2	13,5			0,0
Oskava – V	122	9	13,6	68	5	13,6	54	4	13,5
Údolí Desné	382	22	17,4	223	14	15,9	159	8	19,9
Písařov – V	21	2	10,5	21	2	10,5			0,0
Ruda nad Moravou	332	15	22,1	155	7	22,1	177	8	22,1
Staré Město – V	150	9	16,7	78	5	15,6	72	4	18,0
Sudkov – V	168	11	15,3	95	5	19,0	73	6	12,2
Špk, E. Beneše 1	485	21	23,1	289	13	22,2	196	8	24,5
Špk, 8. května 63	577	25	23,1	326	14	23,3	251	11	22,8
Špk, Sluneční 38	300	14	21,4	156	7	22,3	144	7	20,6
Špk, Vrchlického 22	321	16	20,1	167	9	18,6	154	7	22,0
Špk, Šumavská 21	590	25	23,6	344	15	22,9	246	10	24,6
Velké Losiny	158	9	17,6	85	5	17,0	73	4	18,3
Vikýřovice	63	4	15,8	63	4	15,8			0,0
Celkem	5 335	274	19,5	3 071	164	18,7	2 264	110	20,6

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování

Příloha č. 9 - Přehled počtu žáků na jednotlivých školách obvodu obce s rozšířenou působností Šumperk v roce 2013

ZŠ	počet žáků celkem	počet tříd	průměr na třídu	počet žáků 1.stupně	počet tříd 1.stupně	průměr na třídu	počet žáků 2.stupně	počet tříd 2.stupně	průměr na třídu
Bludov	250	12	20,8	134	6	22,3	116	6	19,3
Bohdíkov	54	3	18,0	54	3	18,0			0,0
Bohutín	27	2	13,5	27	2	13,5			0,0
Bratrušov	14	1	14,0	14	1	14,0			0,0
Bušín	30	2	15,0	30	2	15,0			0,0
Dolní Studénky	17	2	8,5	17	2	8,5			0,0
Hanušovice	345	16	21,6	174	8	21,8	171	8	21,4
Hrabenov	21	1	21,0	21	1	21,0			0,0
Hrabišín	108	8	13,5	69	4	17,3	39	4	9,8
Chroměč	28	2	14,0	28	2	14,0			0,0
Jindřichov	51	4	12,8	51	4	12,8			0,0
Libina	277	13	21,3	143	7	20,4	134	6	22,3
Loučná nad Des. - V	117	9	13,0	57	5	11,4	60	4	15,0
Nový Malín	311	14	22,2	198	9	22,0	113	5	22,6
Olšany	32	2	16,0	32	2	16,0			0,0
Oskava – V	122	9	13,6	67	5	13,4	55	4	13,8
Údolí Desné	356	22	16,2	212	14	15,1	144	8	18,0
Písařov	25	2	12,5	25	2	12,5			0,0
Ruda nad Moravou	339	15	22,6	152	7	21,7	187	8	23,4
Staré Město	164	11	14,9	84	5	16,8	80	6	13,3
Sudkov – V	147	9	16,3	78	5	15,6	69	4	17,3
Špk, E. Beneše 1	482	21	23,0	300	13	23,1	182	8	22,8
Špk, 8. května 63	603	26	23,2	345	15	23,0	258	11	23,5
Špk, Sluneční 38	313	15	20,9	165	8	20,6	148	7	21,1
Špk, Vrchlického 22	306	15	20,4	168	9	18,7	138	6	23,0
Špk, Šumavská 21	623	26	24,0	372	16	23,3	251	10	25,1
Velké Losiny	157	9	17,4	81	5	16,2	76	4	19,0
Vikýřovice – V	72	4	18,0	72	4	18,0			0,0
Celkem	5 391	275	19,6	3 170	166	19,1	2 221	109	20,4

Zdroj : Interní materiály oddělení školství Městského úřadu Šumperk - vlastní zpracování